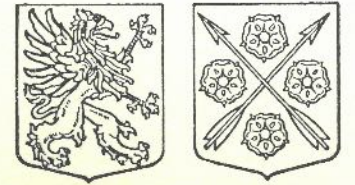
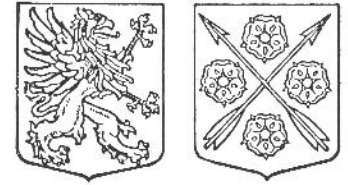

Södermanlands-Nerikes Nation

Majhälsning till landsmännen 60 - 1987

Södermanlands-Nerikes Nation

Majhälsning till landsmännen 60 - 1987

Innehåll

Glad vår!	3
Från Höst till Höst	4
Seniorföreningens medlemmar	5
Tretton år "På Madagaskar" av Lars Hellberg	7
"På Madagaskar". Ett odödligt studentspex av Klas Elm	25
"På Madagaskar" — om uppsättningen 1977 av Hans Franzén	33
Arkadien — ett femtioårsminne av Åsa Lindqvist Reuterswärd	37
Ett nationsmonument av Sune Carlson	40
In memoriam	42
Avlidna landsmän	43
Nationens ekonomi 1986	44
Från Vår till Vår	45
Nationens ämbetsmän och nämnder	53
Nationsföreningar	56

Seniorföreningens styrelse

Fil. mag. Brita Nordlander (ordf.)

Docent Hans Norman

Jur. kand. Åsa Lindqvist
Reuterswärd

Civilekonom Hans Franzén

Jur. kand. Karin Johansson

Författare Sven Delblanc

Avdelningschef Anders Ottner

Ambassadör Hans Corell

Redaktör Torbjörn Axelman

Inspektör:

Professor Tom Saldeen

Nationens skattmästare:

Jur. kand. Gunnar Ekman
(skattmästare)

Majhålsningens redaktör:

Förste antikvarie Orvar Starbäck

Förste kurator:

Annika Risberg

Seniorföreningens ordf.

Fil. mag. Brita Nordlander

Torsg. 6 B

752 22 Uppsala

Tel 018/14 22 56

Majhålsning till landsmännen startade år 1928. Den utges sedan 1974 av Södermanlands-Nerikes Nations Seniorförening.

Register för perioden 1958—1982 finns i Majhålsning 1982. Tidigare har tioårsregister förekommit i Majhålsning 1937, 1947, 1957 och 1967.

Redaktör:

Förste antikvarie Orvar Starbäck

Rosenkällavägen 29

611 36 Nyköping

Tel 0155/859 77

Distribution genom

Södermanlands-Nerikes Nation

Box 661

751 28 Uppsala

Tel 018/13 19 94

Seniorföreningens postgiro

2 59 06—9

Glad vår!

I dag 21 april nollgradigt och ett lätt snötäcke, men nog är våren här alltid. Långfredagen blev det faktiskt nässelsocker, om än utgångsmaterialet var i minsta laget. I går annandag påsk försökte jag få till en dummy som skulle bli utgångspunkten till årets majhålsning. Där var materialet i största laget. Hur jag än vände och vred på det, komprimerade text och minskade bilder så blev det ändå till sist femtiosex fulla sidor. Det mesta förstås fullödiga läsning. Det kvarstår en hel del arbete både för mig, tryckeriet och bokbindaren innan skriften är klar och i Uppsala för distribution, men vi kämpar vidare. Vi får se! Till ett riktigt valborgsfirande hör ju MAJHÅLSNINGEN!

När jag tillträdde den hedervärda sysslan som redaktör tog jag så gott som omgående kontakt med Lasse Hellberg o bad om material från framförallt Hornboskapen under hans tid. Jag har fortsatt bearbetandet av Lasse och kan i år bjuda på en godbit om det nu så aktuella PÅ MADAGASKAR. Ytterligare två bidrag behandlar "Nationalspexet", om man uttrycker sig så, sen kommer femtioårsjubilerande Arkadien o så ett tal och så förstås alla de vanliga rubrikerna. Väl bekomme!

Skriverier om Luciafirandet som ställdes i utsikt lite löst förra året har kommit av sig, men enligt uppgift från en av huvudmännen bakom projektet kom för ett tag sen BOKEN fram ur gömmorna och med BOKEN avses en pärm som vandrade mellan skilda trappunderhållare och som innehåller mer eller mindre tryckbara alster. Vi får se igen.

Så är det då **PÅ MADAGASKAR**, ånyo har man gett sig i kast med detta så stora projekt. Ånyo anser man sig ha ett mycket sämre utgångsläge än de som tidigare arbetat med att få det hela att gå runt. Jag tror nog att svårigheterna varje uppsättning har varit nog så stora. Det är ju ett fantastiskt projekt, och på olika sätt står varje gång mycket begränsade resurser till förfogande. Men det har lyckats förr och lär säkert lyckas i år också. Nyköping har ju i år fått äran att vara premiärstad. I anslutning till bilden på sidan 21 vill redaktören blygsamt påpeka att han bor Rosenkällavägen 29. Väl mött! *Redaktören*

Redaktören m fl i kostymering trendriktig våren 1987. Här dock 57 års modell. Alltså: Moritaskerna 1957, fr v Janne Hultgren, Stig Källström, Arne Ernestam, Qula Holmquist, Orvar Starbäck, Hasse Linder och Bosse Nordenborg.

Från Höst till Höst

av Seniorföreningens ordförande
Brita Nordlander

Just den dag, när detta skrives, har våren anlant — den vår vi nästan misströstat om. Dessutom infaller den vår de svage kalla höst i år faktiskt på våren — för oss i Seniorföreningen. Höstmötet utbryter den 9 maj, det blir Kamratmöte, det blir Madagaskar!

Förra årsmötet gick av stapeln den 11 okt under fast ledning av ordf Harald Rydberg, som sedan dess dock abdikerat och likt en modern Christina avrest till Rom, varför han icke i skriftlig form kan nedlägga sin spira utan lämnat detta värv åt sin bävande tronföljare. Alltnog samlades vi till årsmöte på Nationen, revisor Gilmark föreslog att avgående styrelse skulle beviljas ansvarsfrihet och stadgarna fick ej heller nu någon slutgiltig utformning. Till ordf valdes under-tecknad och till nya styrelseledamöter valdes efter Bjarne Forss Hans Corell samt efter Harald Rydberg Torbjörn Axelman. Så drog vi ut till Gustavianum, där Sven Lundström berättade om det gamla universitetshuset, enkannerligen Olof Rudbecks Theatrum Anatomicum, där vi gemensamt gladdes åt arkitektur och akustik. Middagen avåts och maten var *om möjligt* än läckrare, vinet än godare, serveringen än snabbare, ljusen än mer förskönande, Hornboskapen och nationskören än mer excellent, inte minst den beledsagande sprittande baletten, tiden för dans till Storbandet än längre och avsjungandet av Vikingasäten än mäktigare än tillförne.

Från årets verksamhet kan följande rapporteras att de av Sven Delblanc hett efterlängtrade nationsslipsarna fortfarande befinner sig på försöksstadiet. De beställdes våren 85, anlände våren 86 med fel färg, sändes tillbaka till Malmö, dök upp hösten 86 med bandet felvänt och sändes tillbaka till Malmö, varifrån de icke återkommit. Vi avvaktar.

Under året har vi med glädje konstaterat att Stavenowska huset nu är grundförstärkt och invändigt uppfräschat med nya textilier och med bokhyllor, där en del av Nationens bokskatter nu lyfts fram i ljuset efter en långvarig förvisning till källararkiv. Arkivarierna Robert Axner och Per Dahl har gjort ett berömvärdt arbete med att börja ordna upp de rikt flödande arkivalierna. I lärummet har Carolina bidragit med bord och stolar, där flitiga landsmaninnor och landsmän nu utan trängsel kan vandra på en mindre knagglig väg till vetenskapen.

I Nationshuset har musikrummet renoverats och puben fått ett nytt och slitstarkt stengolv — vårt franska lustslott står berett att ta emot Kamratmötet!

Seniorföreningens medlemmar

Medlemsförteckningen förra årgången har flera tackat för, och det känns förstås bra. Om några år blir det ny publicering. Tills vidare få var och en göra sina kompletteringar.

Ett förargligt misstag var att en årsbetalande sedan flera år helt föll bort, nämligen

Byrådirektör Ulla Flodkvist
Fagerviksvägen 31
161 51 BROMMA

Vissa andra inkonsekvenser och småfel finns nog också, en till sak som föll bort är titeln på Bo Eklöf. Skall vara Direktör.

Följande personer har övergått från årsbetalande till ständig:
Gunnar Engqvist, Anders Hulth, Roine Johansson, Björn Ljungdahl, Ulla Ljungdahl, Gunilla Sörbom och Per Sörbom.

Till sist. Nya medlemmar sedan förra listan fram till nu: **VÄND!**

I. Ständiga medlemmar (komplettering)

Peter Altefelt
Karlsrog. 13
752 38 UPPSALA
Gymn.dir. Agneta Askenbom
Norrskensg. 12
723 48 VÄSTERÅS
Rolf Bergström
c/o Edqvist, Skepparg. 96
115 30 STOCKHOLM

Mikael Borg
Birger Jarlsg. 111 B
113 56 STOCKHOLM

Klas Elm
Väderkvarnsg. 11 A
753 29 UPPSALA

Mikael Halåpi
c/o Tomás, Sysslomansg. 35 B
752 23 UPPSALA

Staffan Heidenberg
Krong. 4 A
752 38 UPPSALA

Henrik Linusson
Brunnsg. 17
611 32 NYKÖPING

Ann Nyström
S:t Larsg. 6 B
752 21 UPPSALA

Peter Stjernström
Adolfsbergsv. 26
161 70 BROMMA

Pia Stålnäbb
c/o Bohman, Vapnarstigen 3
181 62 LIDINGÖ

Lars Wahlund
Bernheimsstrasse 104
5300 BONN 1, V-Tyskland

II. Årsbetalande (komplettering)

Carin Behrman
Sågmog. 25
641 34 KATRINEHOLM

Anders Bokenstrand
Syslomansg. 20 B
752 33 UPPSALA

Caroline Burén
S:t Larsg. 6 A
752 21 UPPSALA

Anders Carlberg
S:t Johannesg. 34 A
752 33 UPPSALA

Eeva Dalen
Storg. 19, 3 tr
703 61 ÖREBRO

Jur.kand. Gunnar Ekman
Gnejsv. 6 B
752 42 UPPSALA

Birgitta Ekman-Sparrman
Gnejsv. 6 B
752 42 UPPSALA

Joakim Fjällström
Vaksalag. 40 B
753 31 UPPSALA

Susanne Hushagen
Klippg. 18
116 35 STOCKHOLM

Christina Hörnsten
Ellagårdsv. 97
183 39 TÄBY

Kerstin Hörnsten
Ö. Slottsg. 8 A
752 35 UPPSALA

Mikael Johansson
S:t Johannesg. 34 A
752 33 UPPSALA

Bengt Kastmark
c/o Söderholm, Igeldammsg. 20, 2 tr
112 49 STOCKHOLM

Carl Erik Kilsberger
Hembygdsv. 1
710 27 DYLTABRUK

Bengt Nirje
Börjeg. 31 C
752 29 UPPSALA

Niklas Wörmann
Pl. 2105
635 90 ESKILSTUNA

Tretton år "På Madagaskar"

av Lars Hellberg

Historisk bakgrund

Nationens vitt berömda operaspex *Kärlek och död eller Mohrens sista suck*, som uruppfördes 1865, och *På Madagaskar*, som hade sin premiär fyra år senare, avger övertygande vittnesbörd om att dess musikliv i mediet av 1800-talet befann sig i ett blomstrande skede. I båda verken kan man dra fram detaljer, som visar att kompositörerna med vaket intresse följde vad som hände på det musikdramatiska området, inte bara i kungliga huvudstaden utan även ute i världen. Att en till medlemstalet obetydlig studentnation på 1860-talet förmådde åstadkomma något sådant ter sig för oss nästan ofattbart.

Under seklets senare decennier stod tydligen båda spexen — av praktiska skäl måste vi här stundom tillgripa denna mindre nöjaktiga term — inte så sällan på nationsteaterns repertoar. Uppgifter härom kan här och där påträffas i nationsarkivets samlingar liksom även i tryckta skrifter av biografisk och studenthistorisk art. Tyvärr har ännu ingen mera systematiskt insamlat sådana uppgifter för att med dem som grund söka teckna spexens äldsta historia. Man torde emellertid kunna utgå från att de i regel framfördes ganska opretentiöst inför landsmännen och då enbart med pianoackompanjemang. Det vokala föredraget och den sceniska aktionen var huvudsaken. För båda verken har vi klaverutdrag från den äldsta tiden i behåll, däremot veterligen inga notutskrifter som tyder på att musiken redan då var arrangerad för större orkester. Å andra sidan är det uppenbart att den i båda fallen har koncipierats för att exekveras av en mera stämrik ensemble. Säkerligen har man heller inte avstått från att komplettera pianot med olika andra instrument, då så befanns önskvärt och möjligt.

Ett stycke in på det nya seklet inleddes, åtminstone vad det musikaliska framförandet beträffar, en ny epok i de båda spexens historia. År 1906 tog nationen nämligen i sin tjänst musikfanjunkare Albert Gille vid I 8, en synnerligen kompetent yrkesman, som sedan ända till sin död år 1928 kom att spela en ledande roll i nationens musikliv. Åtgärden vidtogs säkerligen främst med tanke på Hornboskapens välbefinnande och visst och sant är att Gille under hela sin tid på nationen med stort nit ägnade sig däråt. Men han nöjde sig inte med detta. Redan 1907 var han klar med en första bearbetning för större orkester av *På Madagaskar* som då uppfördes på Uppsala gamla teater, det s k Chateau Barowiak. Det definitiva partituret i Gilles sköna notskrift är daterat 1909. Mohrens partitur i samma eleganta utförande blev färdigt ett par år tidigare.

Redaktören

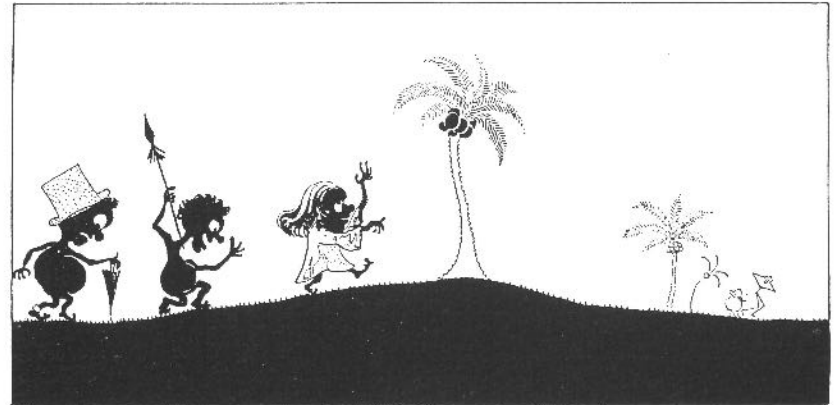
Genom Gilles insatser som arrangör och orkesterledare stod nationen snart rustad för en stark musikalisk expansion. På senhösten 1907 gav man sig ut på en landsortsturné med båda operaspexen på programmet. Den avslutades på Östermalmsteatern i Stockholm den 7 december, dagen före Oskar den andres bortgång som satte stopp för en planerad fortsättning. Turnén tycks emellertid ha varit framgångsrik i flera avseenden och de närmaste åren på nationen gick av bara farten även de i hög grad i spexens tecken. Det hela kulminerade med en stort upplagd turné, som började på nyåret 1911 och sträckte sig ända ned till Göteborg. Även denna gång slutade man i Stockholm, där lite senare i februari tre föreställningar gavs på Svenska Teatern för fulla hus.

Om denna stundom hektiska spexaktivitet kan man läsa bl a i en rad nationshistoriska småartiklar, som publicerats i olika årgångar av vår Majhälsning, särskilt 1943 (Karl Asplund), 1951 (Ragnar Hylten-Cavallius och Nils Wetterstrand) och 1961 (Karl Asplund). Många spexkoryfärer med kända namn, flera av dem senare bemärkta män i det svenska samhället, passerar här revy under författarnas älskvärda kommentarer, som givetvis också präglas av en viss nostalgi. Få landsmän torde ha undgått att ta intryck av den livliga musikaliska verksamhet som under dessa år utövades på nationen. Självfallet hade även Hornboskapen en högkonjunktur då, men just här kan jag inte gå närmare in på detta.

Särskilt 1911 års turné, som hade mött ett visst mostånd på nationen, var uppenbarligen något av ett vågstycke. Sedan den hade förts i hamn tycks, förklarligt nog, en viss reaktion ha inträtt. Och snart kom världskriget med oroliga sociala och ekonomiska förhållanden i släptåg. Kulturklimatet ändrade sig och nya musikaliska ideal med stark internationell förankring gjorde sig gällande. Kanske uppfattades våra operaspex i detta läge som antikverade. Som rent historiska företeelser kunde de troligen ännu inte vinna mera allmän uppskattning. Mohrens sista suck med sin enkla sceniska apparat — och sitt tryckta klaverutdrag — levde vidare men det starkt resurskrävande På Madagaskar sjönk snart i glömskans djup. Nationen spelade visserligen spex även på tjugotalet — man kan här nämna *Erik XIV* och särskilt det nyskrivna *Båten till Grekland* — men det musikaliska var i dessa mera konventionella skapelser av underordnad betydelse.

På Madagaskar återuppstår

När jag gjorde mitt intåg på Södermanlands-Nerikes nation hösten 1932 stod inte musiken särskilt högt i kurs där. Bättre var det väl med sången. Hornboskapen hade efter Albert Gilles bortgång fyra år tidigare uppenbart misskött rekryteringen och den gjorde vid ett framträdande på en enklare tillställning knappast något överväldigande intryck på mig. De ännu aktivas medelålder var hög. Hösten 1933 insåg man tydligen på ansvarigt håll att något måste göras. En helt ny uppsättning unga landsmän övertalades att ta hand om de åldriga instrumenten och på min lott kom den s k bombardongen, som var en hyggligt spelbar bastuba av mindre format. (Efter bara ett par år gick jag dock över till trumpet.) Som instruktör engagerade man — kanske med den legendariske

”Vägleda genom lukten av kristet blod, leta vildarna, sjungande: Kom låt oss leta! Uffo, Gluffo och Radamuffo!” — En av teckningarna i *Madagascar illustrata* av Karl Asplund, utgiven i samband med den stora spexturnén i början av år 1911.

Gille i tankarna — den dåvarande musikdirektören på I 8. Han hette Ekström och lyckades samla oss till tämligen regelbundna övningar, för vilka han också skrev ut en del enkla men tyvärr hopplöst tråkiga arrangemang. Med sin stillsamma och föga militäriska läggning var han ingen idealisk ledare för en ostyrig skock ungboskap. I den mån vi gjorde några verkliga framsteg under det första året — och det gjorde vi trots allt — berodde det mest på oss själva.

Under min första termin åhörde jag också ett enkelt men ganska gott framförande av ”Mohren”. Jag fick först då klart för mig att detta spex, som inte var mig helt obekant förut, hade sitt rätta hem på min egen nation. Om något annat operamässigt spex på nationen var jag emellertid, såvitt jag nu minns, helt ovetande. Visserligen fick vi som recentiorer snabbt lära oss nationens särregna snapsvisor ”Uschiameja” och ”Stridsvind” men om deras ursprung sades inte ett ord. Vi nykomlingar hade sålunda heller inga möjligheter att inlägga någon vettig mening i den serie svart inramade tuschteckningar som hängde på väggen ovanför flygeln i musikrummet. Det var originalen till teckningarna i Karl Asplunds ”Madagascar illustrata” av år 1911. En och annan äldre landsman, som till vardags visade sig på nationen, skulle väl ha kunnat upplysa oss om att de här bilderna föreställde scener ur ett dammig nationsspex i exotisk negermiljö. Men även för dem var detta spex, såsom jag senare fick bekräftat, ingenting annat än en myt. De enda som verkligen visste något var de som hade varit med då det begav sig och åtminstone några av dem hade dröjt sig kvar i Uppsala. Men dem hörde vi aldrig av.

Nationens minne är kort. Traditioner skapas och omhuldade någon tid för att sedan snabbt försvinna. Några blir mera fast rotade och lever kvar längre, om

än i förvanskade former. De för nationen karakteristiska generationsväxlingarna, som ständigt pågår, har otvivelaktigt många goda verkningar. De ger injektioner av friskt blod och ny verksamhetslust. Men de medför också brott i värdefulla traditionskedjor och — vad värre är — de kväver själva känslan för historisk kontinuitet. Få aktiva landsmän hade i trettioalets början någon kännedom om den intensiva spexverksamhet som hade utvecklats på nationen i seklets första decennium och ännu färre hade väl en tanke på att något liknande skulle kunna hända än en gång. Och likväl hände det!

Förtjänsten av att På Madagaskar drogs fram ur glömskan och på nytt fick en hedersplats i landsmännens hjärtan tillkommer en enda man. Han hette John Wallinsson och hade under de första åren av trettioalet gjort sig känd på nationen bl a som teaterdirektör och bibliotekarie. Han bodde vid den här tiden i det eftertraktade tornrummet på vinden, där numera Hornboskapen har sina övningar, och kunde därför omtalas som "den gamle i tornet", varvid epitetet inte avsåg hög ålder men väl en något värdig yttre apparition. I inre kretsar kallades han gemenligen Jocke.

Jag har länge tänkt mig att Wallinssons ämbetsinnehav på nationen gav en fullt tillräcklig förklaring till hans starka engagemang för det gamla operaspelets pånyttfödelse. Detta har visat vara en villfarelse. För några år sedan upplyste han mig nämligen i ett brev om att hans intresse för spexet hade väckts långt tidigare genom umgänget i föräldrahemmet med "en agronom Ekblad som legat vid Ultuna i seklets början och då sett Madagaskar flera gånger". Denne vän i familjen hade tydligen liksom många andra utanför nationen stående musikälskare tagit djupa och bestående intryck av negeroperan då den under åren 1907 till 1910 under Albert Gilles ledning framfördes på nationen eller

John Wallinsson (f 1905, inskr i nationen 1926, fil mag 1934). W var bl a bibliotekarie och teaterdirektör (2 ggr). Något år efter återupplivandet av På Madagaskar 1935 lämnade han Uppsala för att göra karriär inom skolväsendet, där han slutade som rektor för Norra Real i Stockholm.

Château Barowiak. Han var också god sångare och föredrog enligt Wallinsson gärna brottstycken ur spexet som han hade väl bevarat i minnet, t ex Guttaperchas romans. Stimulerad av dessa hågkomster från barndomsåren genomskökte Wallinsson såsom innehavare av bibliotekariesysslan läsåret 1932—33 det primitiva arkivet i "kassavalvet" innanför det dåtida kuratorsrummet och fann där vad han i brevet kallar "materialet till Madagaskar i perfekt ordning". Även om denna beskrivning är välvillig i överkant förstår man att fyndet måste ha överväldigat upptäckaren.

Här fanns allt som behövdes för en nyuppsättning av både "Mohren" och "Madagaskar" i fullt operamässig scenversion: Partitur, orkesterstämmor, textbok och mycket annat. Det hela hade tydligen legat väl inslaget i arkivet ända sedan 1911 års turné upplöstes och ingen tycktes därefter ha ägnat det någon som helst uppmärksamhet.

Wallinsson hade givetvis klart för sig att en nyinstudering av På Madagaskar skulle bli ett stort företag, vars genomförande i rådande tidsläge kunde möta allvarliga problem. Depressionen i decenniets begynnelse hade ännu inte släppt sitt grepp och nationen hade enligt studentkatalogen hösten 1934 inte mer än 282 medlemmar, varav många var passiva och kanske inte ens boende i Uppsala samt närmare ett femtiotal på grund av kvinnligt kön diskvalificerade som spexaktörer. Man kunde visserligen räkna med några goda sångare men bristen på instrumentalister var påfallande. Och bland landsmännen i gemen fanns knappast någon djupare förståelse för dyrbara spexäventyr. Om På Madagaskar visste man dessutom, som ovan sagts, praktiskt taget ingenting. Risken var stor att en direkt hänvändelse till landskapet med begäran om ekonomiskt stöd skulle få ett negativt bemötande.

Hösten 1934 satte Wallinsson ändå i gång men utan att i förväg be nationen om pengar eller ens tillåtelse. Han lärer sig med några mestadels unga landsmän som visade intresse för saken och var i besittning av vissa talanger. Jag var en av dem och ganska snart fann jag att ansvaret för det musikaliska förberedelsearbetet främst kom att vila på mina späda skuldror. Den regerande sång- och musikanföraren spelade fiol rätt hyggligt men visste för övrigt inte mycket om musik. Som repetitör hade jag emellertid hela tiden mycket god hjälp av min studentkamrat Gunnar Burman, som var en rutinerad pianist vars tjänster nationen redan förut hade tagit i anspråk.

För de sju huvudrollerna kunde vi utom i ett enda fall finna goda krafter inom nationen. Drottning Uschiamejas talroll beredde förstas inget problem men för de övriga krävdes goda röster i olika tonlägen. Som tur var hade vi ett par välljudande OD-basar, som kunde övertalas att åta sig rollerna som Radamuffo, stormoritask och konung av Monomotapa, och som Gluffo, drottningens överhovmänskogödare. För den förra var Gunnar Lindberg med sin härliga basbaryton som klippt och skuren och tidigare sång- och musikanföraren Klas Berger med sin mera raspiga stämma ansågs given för den senare. Som Uffo, gudinnan Rakkas överstepräst, satsade vi på en för landsmännen helt okänd talang, vars resurser jag som skolkamrat gick i god för. Han hette Torgil Ringmar och var faktiskt ännu inte inskriven i nationen men han gjorde sin

värnplikt på 18 och kunde sålunda delta i repetitionsarbetet som pågick på kvällarna. Som A la Bonheur, den skeppsbrutne botanisten av fransk extraktion, ställde örebrokarolinaren Tore Jungnell, som blev nationens näste andra kurator, som väl var upp. Han hade ingen stor röst men använde den väl och fyllde som sig bör rollen med elegans och gallisk espri. Ingen kunde förvåna sig över att negerprinsessan Guttapercha föll alldeles platt för hans charm. I hennes roll debuterade helt övertygande en annan örebroare, som just hade avverkat sitt recentiorsår och då redan framträtt med en småtande och något nasalt färgad tenor. Han hette Lars Erik Jonsson, ett namn som han några år senare ändrade till det mera artistiskt klingande Lars Erkman i samband med sin medverkan i de uppmärksammade "Taggen"-revyerna på Nya Teatern i Stockholm (1941 och 1942).

Återstod så den viktiga rollen som fransmannens olycksamrat, den livsglade uppsalastudenten Vigg. Så hette han enligt vår textbok men på 1800-talet kallades han Rapp. Bland aktiva landsmän kunde vi inte finna någon acceptabel kandidat för detta krävande parti. Till slut lyckades jag övertala en v-daling, som jag hade lärt känna under studierna, att ta hand om det. Han hade just med stor framgång medverkat i sin egen nations nyskrivna spex *Fritiof och Ingeborg* och hette Erik Mattias Carlsson. Som trubadur och visdiktare har han sedermera blivit vida bekant under namnet Yrgård, hämtat från den dalska hembygden.

Orkestern beredde inga större besvär, även om nationens egna tillgångar här var små. Eftersom vi skulle hålla till i nationssalen på premiären kunde bara en mindre besättning beredas plats. Fullt pådrag med bleck och slagverk var redan av akustiska skäl otänkbart. Det blev till slut sex stråkar jämte flöjt och piano. Samt dirigent, varom mera nedan.

Wallinsson hade förstas hela tiden vid sidan av den sceniska instruktionen skäppan full med praktiska problem som måste lösas — utan anslag från nationen! — men härom visste vi yngre åtminstone till en början inte mycket. Hans ende assistent var då teaterdirektören Gunnar Holmquist. Allteftersom behoven växte trädde emellertid flera andra frivilliga medhjälpare till men begrepp som inspicient, revisitör, scripta osv var oss totalt främmande. Förberedelserna präglades självfallet i viss utsträckning av osäkerhet och improvisation. Inga erfarna rådgivare fanns att tillgå. Men entusiasmen var från första början stor och den smittade oupphörligt av sig på nya sujetter. Som regissör var Wallinsson både auktoritativ och uppslagsrik och genom att ständigt uppträda i en jättestor ylletröja eller "olle" blev han också utan ond avsikt en föregångsman i branschen.

Den ovanligt stora mängd rekvisita som uppsättningen av På Madagaskar kräver vållade, när vårterminen 1935 ingick, växande ansträngningar. Först och främst gällde det dräkter och scenisk utrustning, såsom gudinnan Rakkas beläte och altare, drottning Uschiamejas tron och bärstol samt en massa sköldar och vapen. Vem som utförde snickeriarbetena minns jag inte men de holförsedda spetsarna till moritaskernas assegajer, dvs spjut, som hade specialbeställts i Eskilstuna, väckte vid ankomsten vår stora förtjusning, elegant förnicklade

som de var. De torde nu för länge sedan vara förskingrade men skulle säkert i våra dagar ha representerat ett betydande värde.

I detta skede ingrep också nationens studentskor mycket verksamt i förberedelserna. Under energisk ledning av klubbmästarinnan Gunlög Ringmar (gift Lundgren) ockuperade de med lånade symaskiner det yttre biblioteksrummet (numera ingående i publikalerna) och tillverkade där, i huvudsak efter skisser av Gösta Arvidsson, nationens talangfulla tecknare och målare den här tiden, på ett par veckor hela det nödiga dräktbeståndet och ingen kunde sannerligen klaga över resultatet av deras syflit. I det gamla köket (numera en del av restaurangens köksavdelning) bands och färgades samtidigt bastkjolar i stort antal och sammastädes pågick också experiment med medel för framkallande av temporär hudsvårta. Hela nationen vändes upp och ned och alla kunde nu se att någonting alldeles extra var på gång. Många förargades och alla blev nyfikna. Madagaskar blev med ens ett högst aktuellt ortsnamn bland sörmlänningar och närkingar.

Vid det här laget hade också nationsnämnden beslutat att en fest av mera ovanlig karaktär skulle äga rum den 2 mars, varvid också spexet *På Madagaskar* skulle uppföras. Märkligt nog kunde den högsta beslutande instansen alltså hållas utanför. På terminens första ordinarie landskap valdes Wallinsson på nytt till teaterdirektör och jag själv till sång- och musikanförare men protokollet vittnar i övrigt på intet sätt om vad som pågick. Hur det skulle gå om festens bruttoöverskott inte blev stort nog att bestrida de ingalunda obetydliga utgifter, som spexföretaget redan hade ådragit sig, tycks ingen på allvar ha funderat över. Den ekonomiska planeringen var onekligen optimistisk.

Obekymrade om detta fortsatte vi programenligt vårt arbete. Stora salen stängdes av, scenen sattes upp och försågs av Gösta Arvidsson med färgrika dekorationer av tyg och papper. Dit förlades också orkesterrepetitionerna, som sedan vårterminens början officiellt leddes av ovan nämnde musikdirektör Ekström. Vid sidan därav fortsatte emellertid även jag att drilla både sångare och musiker och dessa var tydligen nöjda med mitt arbete, ty strax före generalrepet genomförde de efter en kort MBL-förhandling en kupp som innebar att jag helt och hållet skulle överta det musikaliska ansvaret. Detta var jag egentligen inte alls beredd på. Tjugu år gammal hade jag väl hunnit syssla en hel del med musik men jag hade aldrig stått med en taktpinne inför publik. Dock, nu fanns ingen möjlighet till reträtt.

Festlig nypremiär

Premiären den 2 mars inför en i förväg feststämd publik i den till teatersalong omvandlade och till bristningsgränsen fyllda nationssalen blev naturligtvis en stor succé. Annat var väl inte att vänta. Landsmännens intresse för spexet hade den sista tiden stigit snabbt och biljetterna hade gått åt som smör i solsken. Närvarande var också exceptionellt många äldre landsmän och hedersledamöter, bland dem åtskilliga som hade egna minnen av spexet från seklets början, några rentav som aktörer. Framförandet på scenen gick faktiskt på alla händer så smidigt att man nästan häpnade och stämningen steg på båda sidor

Från nypremiären 2.3
1935 på nationsscenen.
Vigg (Rapp) och A la
Bonheur i andra ak-
tens början.

om rampen med varje scen- och sångnummer. Själv lyckades jag också över förväntan. En pressreferent berömde min "lilla men utomordentligt goda orkester" och framhöll att kapellmästaren "brukade med lika stor kunnighet och schvung både taktpinne och iförda frackskört" samt att "den uppnådda succén till betydande del får tillskrivas hans goda förmåga att sammanhålla spexets skilda delar och ingredienser." Kan man tänka!

Efter föreställningen intogs sexa som var uppdukad i biblioteksrummen och hallen på nedre botten. Och omedelbart därpå vidtog en mycket spontan samvaro, mestadels på stående fot, varvid medlemmarna i spexgruppen och allra helst huvudaktörerna kunde pusta ut och mera avslappade ta del av publikens intryck. Det var en till hela sin karaktär högst ovanlig nationsfest, därom är nog alla som var med helt överens, och stämningen steg oavbrutet. De äldre landsmännen bidrog också till underhållningen och speciellt minns man sig hur Ragnar Hyltén-Cavallius ledde den gamla nationsfransösen, som därigen återupplivades åtminstone för en tid framåt. Han hade ju i seklets första decennium

med bravur framträtt i båda våra operaspex, som Guttapercha och som Donna Rotunda, och var nu själv en driven operaregissör. I mitt exemplar av nationens nya sångbok (den första tryckta) antecknade han välvilligt den tankvärda sentensen: "På denna boks första sida ber jag få skriva blott ett ord: *Rytm!*", vilket den bredvid stående Carl Cederblad, rikskänd folkbildare med spexförflutet som orangutang, spjuveraktigt turnerade med satsen: "På denna boks sista sida vill (jag) skriva blott ett ord, *melos!*"

Wallinsson hade ordnat så att dagspressen var företrädd redan på premiären, något för en intern nationstillställning ganska unikt, och vi fick omgående mycket fina recensioner i de båda uppsalatidningarna (UNT och den nu nedlagda Upsala) samt i Örebro Dagblad. Den senare tidningen hade dessutom i sin lördagsbilaga tre veckor tidigare publicerat en utförlig och rikt illustrerad redogörelse för nationens båda operaspex och deras historia, givetvis inte utan Wallinssons aktiva medverkan. Allmänheten ställde nu krav på flera föreställningar och detta resulterade i att spexet omedelbart uppfördes ytterligare några gånger på nationen, vilket också gav en del behövliga intäkter. Vi blev då uppmärksammade även av stockholmspressen och flera hembygdstidningar, både med recensioner och diverse kommentarer. Den nu sedan länge försvunna Sörmlandsposten i Eskilstuna lät höra av sig med en inbjudan till gästspel där, för vilket tidningen ställde sig som ekonomisk garant. Och från Radiotjänst kom en förfrågan om möjligheterna för ett uppförande i radio. Det hade börjat röra sig omkring oss.

Turné till hembygden förbereds

Tanken på en turné hade väl föresvävat oss som i en dröm men nu blev den med ens aktuell och gripbar verklighet. Till ett extra landskap som mycket lägligt hade utlysts till den 13 mars inlämnade Wallinsson i egenskap av teaterdirektör en skrivelse, vari han anhöll att nationen måtte fatta beslut om att i sitt namn anordna en turné till hembygdens städer med båda sina operaspex på programmet samt att ställa sig "som garant för densamma, med villkor att det ekonomiska resultatet av turnén redovisas inför nationsnämnden." Han framhöll i skrivelsen inte bara att press och radio hade visat stort intresse för På Madagaskar utan även att "Nationen har all anledning att göra reklam för sina ombyggnadsplaner och samla medel till deras förverkligande." Som av landskapet utsedd justeringsman kan jag intyga att argumentet om insamling av medel för nationshusets ombyggnad, en av de viktigaste frågorna på dagordningen, togs på fullt allvar av de närvarande landsmännen.

Jag stod nu med ens inför en rad svåra och oväntade problem som i en hast måste lösas. Så värst mycket studier kunde det tydligen inte bli tal om de närmaste månaderna. Min första uppgift var att tillse att alla huvudrollerna i de båda spexen besattes med goda sångarnamn. Här inträdde emellertid genast en oväntad komplikation, i det att inte bara Radamuffo utan även Gluffo, som båda var teologer, hoppade av under hänvisning till sin studiesituation med examen och prästvigning i nära sikte. Inga övertalningsförsök fick dem att ändra sig. Det passade sig inte för Herrans tjänare in spe att agera offentligt i något så

okristligt som ett studentspex, allra helst inte inom det egna stiftet. Ja, så kunde man se saken då. I våra dagar tycks yngre teologer, både före och efter vinningen, med stor iver ägna sig åt allsköns fyllnadsmeritering av rent världslig art. Tempora mutantur!

En ny Gluffo fann jag i John Wahlin, en landsman från Eskilstuna som ett par år tidigare hade avbrutit studierna sedan han funnit utkomstmöjligheter i hemstaden. Han var OD-ist och hade även tillhört Hornboskapen. Värre var det med Radamuffos viktigare roll. Till slut fick jag höra talas om en alldeles nyinskriven recentior på Gotlands nation, som sades vara försedd med en präktig bas. Han hette Sven Bernander och lät sig villigt övertalas. Rent vokalt klarade han sitt parti utmärkt och en viss stelhet i aktionen tycktes snarast slå an på publiken. För drottningens roll stod teaterdirektören Gunnar Holmquist givetvis alltjämt till förfogande.

Återstod så de fyra rollerna i Mohren, som nu liksom på nationens tidigare turnéer på ett naturligt sätt kompletterade programmet. I två fall nödgades jag där gå utanför nationen. Som fadern, Don Cascaluna, dubblerade med god effekt den ovannämnde unge gotlänningen och rollen som Donna Rotunda anfördes en smärt och skönsjungande göteborgare med namnet Gösta Holmsten. Han var också teolog men inte i så framskridet stadium att scenskräcken hade satt in på allvar. Tore Jungnell (se ovan) åtog sig även Don Lopez' parti och som moren, Mustapha, var väl den musikbegåvade medicinaren Rolf Steneberg från Nyköping, uppskattad lutsångare, ganska självskriven.

Orkestern måste naturligtvis nu utökas väsentligt. I stråktionen besattes alla fem stämmorna med studenter, de båda violinstämmorna dubbelt. Som konsertmästare fungerade med välbehag den halvt eller nästan helt professionelle gotlänningen Kåge Hagberg. Kompetenta blåsare kunde däremot vid den här tiden inte uppletas på nationen eller ens i hela studentkåren. Vi måste vända oss till I 8 och därifrån lånade vi enligt partiturens föreskrift flöjt, klarinett, trumpet, två valthorn och trombon, sålunda sex man. Av kostnadsskäl fick dock hornen inte medfölja på resan. Då ryckte hornister från regementsmusiken i Strängnäs utan någon som helst förberedelse in på föreställningarna där och i Eskilstuna och i övrigt fick vi klara oss utan dessa stämmor. Det utfyllande pianot behölls. Och dirigenten sökte på eget initiativ stärka sin kompetens genom att ta ett par privatlektioner i slagteknik på Uppsala musikskola för Sven E Svenson, som fyra år senare blev Hugo Alfvéns efterträdare som director musices vid universitetet.

Av scenisk utrustning hade vi redan negeroperans lösa rekvisita inklusive kostymer, i den mån sådana nyttjades, och nya dräkter till Mohren kunde studentskorna snabbt sy upp. Ett allvarligt problem erbjöd däremot scendekorationerna, ty Arvidssons för nationens enkla tiljor uppmålade pappersdjungel dugde inte alls på de rymliga teaterscener vi nu skulle ta i besittning. Lösningen kom som en skänk från himlen. En ung uppsalakonstnär som hade fått nys om våra turnéplaner uppsökte nämligen på eget bevåg Wallinsson och erbjöd sina tjänster. Hans namn var Herman Wettervik och han blev snart nog efter en rosad utställningsdebut känd av en större allmänhet. Vi godtog strax hans skisser

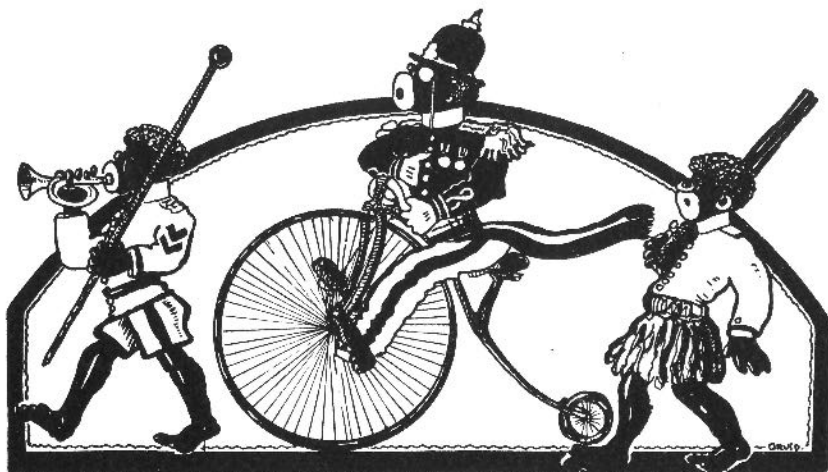
och gav honom uppdraget att måla upp dekorationerna till båda operaspexen, för vilket han betingade sig en anmärkningsvärt låg ersättning. Bara några månader senare skulle han säkerligen ha varit mycket dyrare.

Dekorationerna till Mohren, som stod först på programmet som ett slags kontrastskapande förspel, kunde göras rätt enkla. De placerades innanför scenbilden till På Madagaskar och avlägsnades så i pausen mellan de båda numren. Den exotiska friluftsmiljön i På Madagaskar krävde mycket mera.

Jag minns än hur Wettervik träget arbetade med sina stora penslar på Château Barowiaks jättestora scengolv för att bli färdig i tid till den 12 april då vi skulle ha en första föreställning för uppsalapubliken som ett slags generalrep inför turnén. Resultatet imponerade på oss alla. Den scenbild han skapade var enligt min och många kännares mening något av ett mästerverk och för sitt ändamål var den helt perfekt. Fonden visade den sandiga stranden i bukten av ett blånande tropikhav och i sidokulisserna framträdde landskapets rika vegetation i flödande kolorit. Färgerna var rena och klara och bilden gav som helhet både ett naturalistiskt och romantiskt intryck. Allt var äkta vara och utfört på väv av hög kvalitet. För allt detta fick Wettervik bara några hundra kronor. I nutida mynt skulle scenuppsättningen givetvis ha representerat ett värde av helt annan storleksordning. Genom nationens försummelse har den, sannolikt för ett par decennier sedan, gått förlorad, ovisst hur. Jag återkommer härtill.

Trots otillräckliga förberedelser blev premiären på Uppsala teater en stor framgång. Den inleddes liksom de följande turnéföreställningarna med att orkestern under konsertmästarens ledning intonerade Södermanlands regementes paradmarsch omedelbart följd av Nationsången som publiken stående åhörde. Denna öppning var enligt vad vi hade erfarit obligatorisk på turnéerna i seklets början. Därefter inträdde dirigenten, jag vill minnas något skakig, bugade sig inför den fyllda salongen och slog genast an Mohrens Verdi-inspirerade Intrada. Ridån kunde gå upp. Men det gjorde den inte! Den rörde sig inte alls och jag var tvungen att stoppa orkestern mitt i ackompanjemang till Lopez inledande Allegro furioso. Efter en stund hördes åter de tre bultningarna i scengolvet och jag började på nytt men till min stora förtvivlan stannade ridån nere även nu. Först i det tredje försöket kom vi i gång på allvar. Episoden uppskattades förstas livligt av publiken som genast kom i hög stämning. Och den stod sig hela kvällen. Detta avspeglade sig också i recensionerna och jag tar mig här friheten återge UNTs karakteristik av huvudaktörerna i På Madagaskar. De borgerliga namnen, som tidningen emot sedvanan i spexsammanhang, införde har här utelämnats.

Särskilt Vigg var en kostlig figur, och det stod en aura av oemotståndlig humor — man tänkte både på ett glatt Fyrtorn och Fridolf Rhudin — kring hans gängliga gestalt, men även den unge fransosen var en ganska perfekt kavaljer. Han lärde sig älska den vackert och kraftigt sjungande, mycket mörkkolorerade prinsessan Guttapercha. Översteprästen Uffo visade ett solvargsleende, som mäktat väl anstod en hygglig kannibal, och i strävandena att förse hovet och folket med prima kristet kött understöddes han skickligt av överhovmänskogödaren Gluffo. Leverantören av det åtrådda mumset,

HAN KOMMER! HELL OCH ÄTER HELL!! KUNG RADAMUFFO!!!!

Radamuffo modell 35 gör entré. Idén med den snobbiga klädseln och hög-hjulningen var regissörens. I verkligheten gick livvakterna stödjande på var sin sida om cykeln. Teckning av Gösta Arvidsson.

Radamuffo, gjorde en briljant entré på en hög cykel från hjulsportens barn- dom, och drottning Uschiameja krönte slutligen personlistan, fast man inte helt med tystnad vill förbigå hela horden av namnlösa hjältar i den talrika skaran av landets barn, orangutanger m m. Ett käckt och trevligt agerande satte fläkt på det hela.

Regissören och dirigenten fick också sin beskärda del av rosorna och detsamma gällde "den fantasifulla dekoratören", som dock på grund av informations-avdelningens dåliga farthållning fick behålla namnet Arvidsson.

Minnesskrivor från turnén

Specturnén startade utan vidare preparationer först måndagen den 22 april. Om den skall jag här fatta mig mera kort. Sådana färder är i många avseenden varandra lika även om de ger enskilda deltagare rikt utbyte i form av festlig och vänskaplig samvaro som kan bli till minnen för livet. Men de kan lätt nog bli lika tröttsamma som nöjsamma. I vårt fall var dock risken för överansträngning och därav förorsakade kollapsar bland deltagare inte så stor. Vi slapp improvisationer med roller och kunde fullfölja programmet helt enligt tidtbellen. Detta berodde nog huvudsakligen på att turnén var så kort, den var över på en vecka och då hade vi ändå pauserat två dagar. Vi var alltså åter i Uppsala till måndagen den 29 och kunde fira Valborg i vanlig ordning. Detta var nödvändigt bl a därför att huvuddelen av Hornboskapen var med på resan.

Vi gav först föreställningar måndag, tisdag och onsdag i Eskilstuna, Strängnäs och Nyköping och återvände sedan till Uppsala på torsdagen för att på lördagen utsönda antråda en ny resa till Örebro, där vi gav dels en kvällsföreställning och dels en matiné på söndagen. Anledningen till avbrottet var såvitt jag nu minns tvåfaldig. Dels hade inspektör som medföljde på färden något viktigt ärende att uträtta, kanske ett konsistoriesammanträde, och dels måste två av aktörerna — hör och häpna — absolut tentera, den ene till och med på lördagen, som ju på den här tiden — och länge än — var arbetsdag även för studenter. De båda dygdemönstren (Vigg-Carlsson och Mustapha-Steneberg) kunde inte ens följa med vår buss på lördagsmorgonen utan de fick tillåtelse att hyra en bil för att med dess hjälp infinna sig senare på dagen. Nu bar det sig inte bättre än att bilen krånglade svårt och slutligen definitivt stannade på något ganska olägligt ställe i naturen. Till slut anlände de i taxi till Örebro kort tid före föreställningens början och med en saftig reseräkning som sedan kom att spela en viss roll i utredningen av turnéns affärer.

Vi färdades alltså inte som våra föregångare i början av århundradet i förhyrd järnvägsvagn som kopplades av tågsättet på varje ort som skulle hem-sökas. Med buss, som ju vid den här tiden inte var något helt nytt fort-skaffningsmedel, reste man visserligen ännu inte särskilt bekvämt men man var å andra sidan inte beroende av någon exakt tidtabell. Och trossen, rekvisita, musikinstrument, deltagarnas personliga utrustning osv, följde hela tiden efter på en lastbil. I resällskapet ingick, förutom alla som hade uppgifter på scen-golvet eller i orkesterdiket, nationens klubbmästare Bertil Tullberg, som var en energisk och ordningssam person, väl skickad att biträda Wallinsson i ekono-miska frågor, samt dess redan nämnda klubbmästarinna Gunlög Ringmar, som först och främst hade uppsikt över garderoben. En mängd praktiska detaljer hjälptes vi alla åt med.

Truppen hade ännu en kvinnlig deltagare som blev mycket uppmärksam. Hon spelade violin, var danska till börden och hade just skrivit in sig i vår nation. Under åren i Uppsala före kriget hette hon Møller, Signe Fabricius, och 1942 kom hon tillbaka i egenskap av maka till universitetets nye danske lektor William Michelsen, som då också gick in i nationen. De stannade i Uppsala till 1950 och fick många vänner här.

På varje ort blev vi inte oväntat mycket gästfritt mottagna och väl bemötta. Våra värdar utgjordes i stor utsträckning av gamla landsmän som med förtjusning återupplivade minnen från studieåren och nationen. Andra f d nations-medlemmar dök ideligen upp i olika sammanhang, inte minst på de solenna banketter som hade anordnats överallt efter kvällsföreställningen med deltagande av företrädare för samhällets högre sociala och kulturella skikt. Från dessa tillställningar minns nog många annars särskilt väl Jöran Sahlgrens bejublade orationer. På nationen hade han ju redan länge varit känd och uppskat-tad för sina personligt färgade tacktal, som ofta blev festernas höjdpunkter, och nu excellerade han hela tiden i denna egenartade form av akademisk välta-lighet, som jag i annat sammanhang betecknat som "oratoriska extrarätter med verkligt starka kryddor, sällsamma mixturer av studenikost därnack och mora-

Det turnerande spexsällskapet tar en vilopaus vid vägkanten. Till vänster i förgrunden inspektör Jöran Sahlgren med obligatorisk käpp. Bakom honom och mitt i bilden dirigenten behagfullt utsträckt i tidstypisk golfkostym och bakom denne regissören med de båda kvinnliga deltagarna. Hela truppen är inte med på bilden.

liserande exempelpredikan, allt serverat med suveränt spelad likgiltighet för logikens elementäraste krav." Inspektors deltagande och aktiva medverkan betydde otvivelaktigt mycket för turnéns framgång. Hans närvaro gav oss alla en garantistämpel som representanter för Södermanlands-Nerikes Nation vid Uppsala Universitet.

Jöran Sahlgren hade varit nationens förste kurator våren 1911 och under den då genomförda stora spexturnén hade han vid ett par tillfällen dykt upp som nationens talesman. Detta har jag själv uppdagat genom studium av gamla papper. Själv nämnde han såvitt jag minns inte detta som ändå i viss mån gjorde honom till en länk med det förgångna. Fastän omusikalisk och utan sångröst hade han kanske drömt om att medverka mera aktivt i 1911 års spextrupp. Drottning Uschiamejas roll hade säkert legat bra till för honom. Om så var fallet, tog han en glänsande revansch år 1935.

Till nypremiären den 2 mars hade nationen bland andra prominenta landsmän av äldre årgångar också inviterat landskamreraren Edvard Ploman i Nyköping som hade kreerat drottning Uschiamejas roll på urpremiären år 1869. På grund av sin höga ålder kunde han då inte infinna sig men en telegrafisk

hälsning sände han. Med beklagande hade han också måst avstå från att bevista vår turnéföreställning i Nyköping. Han förklarade sig emellertid beredd att ta emot en uppvaktnings utänför sin bostad vid Stora torget före vår avresa på torsdagen. Där tågade vi alltså upp med Hornboskapen i täten, varpå vår Uschiameja hyllade sin äldrige föregångare med några varma ord och en blomsterbukett. Ploman kunde ännu sin roll och han inledde sitt tack med de för de närvarande välkända orden: "Mitt trogna folk!" För oss alla var detta en märklig upplevelse som sent skall förblekna. I januari 1936 gick Ploman ur tiden 88 år gammal.

Radioutsändning

Lite senare på våren realiserades också de ovan i förbigående nämnda planerna på en radioutsändning av På Madagaskar. Härför krävdes emellertid på grund av ljudradions begränsade möjligheter speciella förberedelser. Bl a måste texten på åtskilliga ställen kompletteras med inskott som för åhörarna klagade händelseförloppet. Dessa nya partier skrevs på vers av den poetiskt begåvade Gunnar Holmquist och såvitt jag minns läste han dem också själv — jämte sina få repliker som Uschiameja. Han och jag reste ner till Stockholm på förmiddagen för att med programledaren Lars Madsén diskutera en del praktiska detaljer, jag också för att som ett slags konsult biträda den kände kapellmästaren Sune

Uschiameja på urpremiären 1869, landskamrerare Edvard Ploman, uppvakts av nationen utanför sin bostad i Nyköping.

Waldimir och hans orkester med inövandet av musiken. Waldimirs orkester utförde då för tiden enligt kontrakt all s k underhållningsmusik på radion och som sådan räknades tydligen utan minsta förbehåll vår opera buffa, vilket kanske kändes lite nedsättande. Men det var intressant och lärorikt att följa dessa rutinerade yrkesmusiker i deras arbete. Det var för övrigt raskt undanstökat och även samövningen senare på dagen med den då anländande sångarskaran var anmärkningsvärt kort. Ett par timmar senare på kvällen sändes hela programmet som allting annat i radions barndom direkt eller "live" som det nu heter. Och resultatet sades vara gott. Som ett minne fick vi av Radiotjänst en primitiv inspelning av programmet på aluminiumskivor, belagda med hartslack (?). Den företrädde ett första stappande steg på reproduktionsteknikens område och resultatet var inte gott. Men dessa skivor låg länge och spökade i nationens "kassavalv" bland andra dyrgripar.

Efter sändningen åt vi supé på Den Gyldene Freden tillsammans med Lars Madsén och annat radiofolk med upsaliensisk bakgrund som han tillkallade. Bland andra infann sig den redan då legendariske Sven Jerring som hade tillhört Östgöta nation och som sade sig ha haft stort nöje av programmet. Madsén själv var, som hela Sverige kunde höra, västgöte. Men han hade också som flitig ortnamnsupptecknare under studieåren haft nära kontakt med Jöran Sahlgren. Det blev en mycket trevlig kväll för oss alla.

Och därmed var den intensiva spexsäsongen avslutad — för den här gången. Vissa efterdyningar gjorde sig dock länge märkbara.

Turnéns epilög

Nationsnämnden hade vid sammanträde den 10 april upprättat en detaljerad kalkyl över turnékostnaderna och samtidigt beviljat Wallinsson i egenskap av teaterdirektör och turnéledare ett lån ur nationskassan på 750 kronor. Man förutsatte uppenbarligen att det hela skulle gå ihop och detta protokoll säger ingenting om hur man skulle förfara om så inte bleve fallet. Av ärendets fortsatta behandling framgår emellertid klart att Wallinsson ensam hölls ansvarig.

Omedelbart efter hemkomsten krävde nämnden redovisning och redan vid ett sammanträde den 13 maj uttalar den missnöje över att "ordnade räkenskaper" ännu inte inkommit: "Nämnden betonade att dessa borde ha kunnat föreligga i reviderbart skick, då de i god tid infordrats." Den sittande nationsnämnden hade nog inte stor erfarenhet av vad det vill säga att ha det ekonomiska ansvaret för en spexturné med ytterst snäva kostnadsramar.

I själva verket fick man lov att vänta med den slutliga revisionen till ända in på höstterminen. Jag var då själv som nyvald ordinarie ledamot av nämnden med om att vid tre på varandra följande och till sena natten pågående sammanträden granska Wallinssons förvaltning vad spexturnén beträffar. Uppskov med redovisningen hade då framför allt vållats av ett skadeståndsanspråk, som den ovan nämnda bilförhyrningen för resa från Uppsala till Örebro hade lett till och som hade krävt juridiskt biträde. Detta speciella ärende var för övrigt då ännu inte uppkärlat. På grundval av denna granskning utarbetades sedan en

ytterst ingående rapport som överlämnades till höstterminens första ordinarie landskap (den 28 sept.).

I denna rapport fick Wallinsson uppbära viss kritik för sin skötsel av turnéns ekonomi. Man framhöll att "En särskild räkenskapsförare fanns till hands och borde ensam ha handhaft den affärsrättsliga sidan av saken." (Här åsyftas klubbmästaren Tullberg.) Några svårare anmärkningar förekom dock inte men i ett par fall ansågs Wallinsson ha överträtt sina befogenheter och avkrävdes viss ersättning eller återbetalning. Han gjorde sålunda — lika litet som någon annan av de deltagande landsmännen — någon ekonomisk vinst på företaget, tvärtom, han förlorade en inte helt obetydlig slant. För nationen blev förlusten mindre, ja helt obetydlig, vilket framgår § 19 i protokollet från landskapet den 7 dec., så lydande:

Meddelade andre kurator att spexturnéns affärer nu vore definitivt avslutade och visade en förlust för Nationen på kr 39,29. Nationsnämnden hade föreslagit beviljande av ansvarsfrihet för turnéns ledare, Fil. mag. John Wallinsson. Landskapet beslöt i enlighet härmed.

En punkt som vållade rabalder vid revisionen och som nu i tidsperspektiv kan te sig ganska kuriös gällde Wallinssons egenmäktiga åtgärd att inför spexresan beställa band och kokarder i nationens färger hos två välkända uppsalafirmor (Strandbergs, Markströms). Dessa dekorationer bars under turnén av deltagarna till högtidsdräkt och utdelades även på banketterna till vissa mera betydande personer. (Nationsbandet är exakt detsamma som nu sedan länge används.) Räkningarna för detta belöpte sig till sammanlagt kr 128,28. Nationsnämnden hade fastslagit

att för nämnda utgifter teaterdirektören är ersättningsskyldig, då nämnda dekorationer ej kunna betraktas som Nationens officiella utmärkelser, ej heller medräknats i kalkylerna, utan tillkommit som tillfälliga festprydnader.

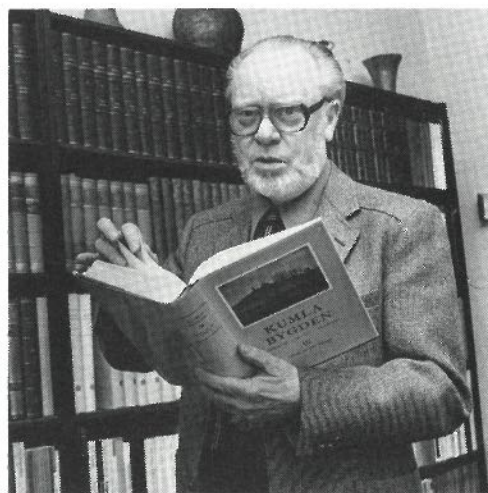
På förslag av nämnden beslöt landskapet att Wallinsson skulle med egna medel ersätta vad spexdeltagarnas dekorationer kostat medan däremot — trots allt — "Nationen skulle bestrida kostnaden för de dekorationer, som kommit honorationes i hembygden till del."

Begrepp som goodwill och PR var visserligen inte uppfunna på den här tiden men man tycker kanske att nationen ändå mera allmänt skulle ha insett att 1935 års spexturné, trots att det ekonomiska resultatet blev magert, i hög grad gynnat dess intressen och hedrat dess namn. Den obetydliga förlusten uppvägdes för övrigt mer än väl av det värde som de i samband med turnén anskaffade teaterdekorationerna och annan scenisk utrustning representerade.

Wallinsson lämnade bara någon termin senare Uppsala. Tack vare hans orädda och envetna insats kunde vår i trettioalets början misskända och förgätna opera buffa räddas åt framtiden. Jag vet ingen annan som på den tiden skulle ha kunnat uträtta detta i hans ställe. Men nationen har veterligen aldrig tackat honom.

Spexverksamheten under vårterminen 1935 blev en livgivande injektion för hela nationen och alldeles särskilt för dess musikliv. Här om kunde mycket sägas. Då jag som andre kurator föreslog att På Madagaskar skulle tas upp igen redan till kamratmötet 1937 väckte detta inga som helst invändningar. Stämningen var en helt annan än två år tidigare. Men föga anade jag då vart det ansvar som jag därmed iklädde mig skulle leda. Först 1948 blev jag fri från det.

(forts. nästa Majhälsning)

Artikelförfattaren, prof Lars Hellberg, i sitt bibliotek. I handen håller han sitt magnum opus, den 600-sidiga boken *Kumlabygdens ortnamn och äldre bebyggelse* (= *Kumlabygden 3*, 1967).

På Madagaskar

Ett odödligt studentspex
av Klas Elm

AB uppsats
Institutionen för Musikvetenskap
Uppsala universitet
Vårterminen 1985

Förf. Inskr. -82, Sånganf. vt 85, Klubbmäst. Ht 86. Hornboskapare.

Innehållsförteckning

- Inledning
- 1 Historia
- 2 Presentation av "På Madagaskar"
- 3 Spexet på senare tid
- Kort sammanfattning
- Litteraturförteckning
- Bilaga 1 Originalprogrambladet
  - 2 Teckningar av Karl Asplund

Inledning

Av medlemmarna i Södermanlands Nerikes Nation i Uppsala har alltid spexet "På Madagaskar" omtalats med kärlek och stolthet. Även de gånger det spelats i andra städer och för andra människor, har spexet emottagits med entusiasm. Spex i dess vanliga mening är i mitt tycke inte rätt epitet på verket. Opéra comique ligger närmare tillhands om man måste placera det i en viss genre.

Syftet med denna uppsats är att studera spexets roll i ett historiskt perspektiv. Vad beträffar litteraturen har förvånansvärt lite skrivits om de "klassiska" spexen. Däremot framtogs visst material om "På Madagaskar" till dess uppförande i Universitetsaulan 1977. Detta utgavs med en skiva, som då spelades in.

Uppsatsen är indelad i tre delar. Den första berör historiken kring spexet. Här tas föregångare och något om upphovsmännen upp. I andra delen presenteras själva verket. Den tredje handlar om spexets roll under senare år.

Jag vill här rikta ett stort tack till min handledare Leif Jonsson.

1.

Studentspexen är en dramatisk underhållningsform som vuxit fram vid universitetet. De skrevs och framfördes från början enbart av manliga studenter, även vad gällde de kvinnliga rollerna.¹⁾ Detta har på senare år helt åsidosatts. Det stora flertalet av studentspexen är av vaudevillekaraktär med talad dialog och

¹⁾ Lellky Å, *Studentspex*, Sohlmans musiklexikon 2 uppl (Sthlm 1979)

med inlagda kupletter. Dessa har vanligtvis lånad musik men med ny parodi-erande text och över huvudtaget inriktad på skämt och humor. Handlingen förs framåt av den talade dialogen. "På Madagaskar" har däremot helt nyskriven musik, förträfflig sådan, och sparsamt med talad dialog. Därför är opera comique eller opera buffa ett mer rättvisande epitet, vilket också anges i orginalpartituret.

Studentspexen har varit och är ett utmärkt forum för grovkorninga travesteringar, på såväl litteratur som musik. Hit hör också en långt driven anakronism.²⁾ Överhuvudtaget förlöjligar studentspexen operakonventionerna och driver hårt med historiska gestalter och händelser ofta under en helt seriös och trovärdig form.

Det första studentspexet i Uppsala uppfördes 1839 och hette "Den elamitiska eller Studentens resa till Elyséen".³⁾ Det var ett festspel i två akter. Detta spex följdes först på 1860-talet av mera genomarbetade spex. Dessa årtionden runt sekelskiftet kom att bli studentspexens gyllene epok. De namnkunnigaste är "Mohrens siste suck" och "På Madagaskar", båda tillkomna med stark anknytning till Södermanland Nerikes nation i Uppsala. Några år senare kom stora spex med antika motiv, som till exempel: "Odyssevs hemkomst" från 1899 med text av C Ridderstad. 1877 parodierades Shakespear i "Så fuktas en argbigga" av Klara Johansson. Ett annat känt studentspex är "Uarda", från 1904.

Författare till "På Madagaskar" var Hugo Montgomery-Cederhielm (1847—1872). Han blev så småningom attaché vid beskickningen i Rom. 1869 fullbordades spexet på en enda natt efter en kväll på Taddis. 1871 försvarade han en disputationsavhandling som hette "Om det fantastiska lustspelet." Denna var en genomgång och analys av några lustspel där man lekt med tid och rum. Han klarar i avhandlingen över att hans egen tid inte förstod denna typ av dramatik, och menade att "Vår tid är ingen tid för fantastiska lustspel."

Kompositörer var August Forsman (1846—1916) och Anton Kull (1846—1916). Forsman var under sin studietid en av ledarna av musiklivet vid Uppsala Universitet och var åren 1871—1874 Allmänna sångens ledare. Han blev senare prost i Huddinge.⁴⁾ Anton Kull blev efter studietiden regementsläkare vid Göta livgarde och medlem av Musikaliska Akademien 1900.

Spexet komponerades 1869 för sång med pianoackompanjemang. Först 1906 instrumenterades det för stor orkester av fanjunkare Albert Gille. Han var nationens uppoffrande musikalska ledare i många år och hade bland annat hand om nationsorkester Hornboskapen.

"På Madagaskar" hade sin premiär i april 1869 i den gamla nationslokalen på Östra Ågatan.⁵⁾ Det uppfördes ett flertal gånger under detta sekels sista årtionden bland annat på Château Baroviak i Uppsala. Efter ett reprisframträdande 1904 gästade spexgruppen Östermanlmsteatern i Stockholm den 7

²⁾ Ibid.

³⁾ Ibid.

⁴⁾ Åhlén Å, *Forsman Carl August*, Sohlmans musiklexikon 2 uppl (Sthlm 1979)

⁵⁾ *Madagaskarbladet*, Uppsala 1977

december 1907. Då hade Albert Gille nyinstrumenterat stycket och ledde även orkesteren. Dekoren var målad av konstnären Karl Asplund. Framträdandet blev en stor framgång trots att kung Oscar dog dagen efter, varför det inte kunde bli någon andra föreställning. Framgången i Stockholm föranledde en spexturné 1911. Premiären var i Nyköping 10 januari och man fortsatte sedan genom mellansveriges största städer. Därefter dröjde det troligtvis ända till 1935, innan "På Madagaskar" framfördes igen. Denna gång blev det en sådan succé, att det åter gjordes en bejublad turné till hembygden. I samband med kamratmötena 1937 och 1947 uppfördes "På Madagaskar". 1947 års ensemble inbjöds även till ett gästspel i Finland. I både Helsingfors och Åbo blev spexet väl mottaget. Samma föreställning gavs i mars 1948 i Universitetsaulan inför en hänförd studentriksdagspublik. Inför kamratmötet 1957 uppfördes spexet under ledning av Kungliga Teaterns förste regissör Ragnar Hyltén-Cavallius. På spexets 100 årsjubileum, 1969, var den studentpolitiska stämningen så olämplig man valde att inte sätta upp "På Madagaskar". 1977 sattes det dock upp igen. Den här gången i Universitetsaulan och ensemblen uppgick till nära 100 personer.

2.

I Nordisk familjebok, som kom ut i början av detta sekel, kan man läsa att "madagasserna äro icke vildar, ehuru de ej äro civiliserade i europeisk mening." Dryckenskap uppges också vara mycket utbredd bland dem. Detta tyder på att man inte visste speciellt mycket om Madagaskar i Uppsala vid den här tiden. Var har då Hugo Montgomery-Cederhielm hämtat uppslag till sitt oskyldiga burleskeri.

1861 köptes boken "Vitterhetsarbeten" till nationens bibliotek. Den var författad av Johan Magnus Lannerstierna (1758—1797), en gustaviansk småpoet. Boken innehåller bland annat en komedi som heter "Äfventyraren eller Resan till månans ö". Det var ett fantastiskt lustspel, som framfördes första gången på Munkbroteatern 30 januari 1791, med musik av bland annat J M Krause.⁶⁾ Den höll sig på repertoaren till 1822. Enligt Carl Gösta Widstrand i *Majhälsning* 1957 beskrivs pjäsen i "Svenska teatern under gustavianska tidevarvet" så här: "Den handlar om en humoristisk äfventyrare från Paris, herr A la Bonheur, som efter ett skeppsbrott vinddrifven till en åt månen helgad ö vid inloppet i Röda havet, där man ämnar offra honom åt öns gudomlighet. Ur detta trångmål räddas han genom öfverprästens hustru . . . och dotter på hvilka han gjort ett ömt intryck. Han blir gift med den senare och korad till öns hövding, sedan han för det häpnade folket visat sig som undergörare genom att lyfta sig i håret det vill säga sin peruk från hjässan." Skillnad i handling mellan "Äfventyraren" och "På Madagaskar" är inte speciellt stor. Skillnaden ligger mer i dialog och komik.⁷⁾

Huvudpersonerna i "På Madagaskar" är de två europeerna, A la Bonheur och Rapp, den förre en fransk botanist och den senare en sörländsk student.

⁶⁾ Widstrand C G, *En bruksanvisning*, Majhälsning (Uppsala 1977) s 26

⁷⁾ Ibid.

De kastas iland på Madagaskar efter ett skeppsbrott. Där härskar den ädla men grymma drottning Uschiameja över ett folk människoätare. Drottningens dotter är den första som stöter på de bägge och hon förälskar sig i A la Bonheur. De tre upptäcks dock av gudinnan Rakkas öfverstepräst Uffo med sina två följeslagare öfverhofmänniskogödaren Gluffo och stormoritasken Radamuffo. Rapp och A la Bonheur tillfångatas och förs till Rakkas offerplats. De räddas dock av en lag som säger "att en främling räddad är, om för honom hjärtat brinner hos en jungfru blyg och kär." Allt slutar i frid och försoning, och under bröllopsfestens glam och gny faller ridån.

Musiken skrevs 1869 och hade då endast ackompanjemang av piano. Verket instrumenterades dock för stor orkester 1906. Det är häpnadväckande att två amatörer, om än aldrig så begåvade, kunnat skriva en så både melodiöst och rytmiskt fullödlig musik. Enligt Kungliga Teaterns före detta regissör har dock tonsättarna lånat eller åtminstone hämtat inspiration från en rad kända kompositörer. Han anser till exempel att för Radamuffos hälsningsaria har Webers Triumfaria stått modell, och att Offenbachs typiska stil kan igenkännas i de båda europeernas nummer. Körfinalen "Stridsvind blåser skarp och frisk" påminner enligt Ragnar Hyltén-Cavallius om sammansvärjningsscenen i "Hugentornerna"s fjärde akt.

Att kalla detta storslagna verk "studentspex" är inte att ge det den status det förtjänar. "På Madagaskar" representerar på sitt eget sätt istället en opéra comique.⁸⁾ Den har till skillnad från opera buffa även talade ord mellan numren, vilka har kuplettens eller rondots lätta karaktär. Det förekommer även ensembler och finaler. Kompositörer till "På Madagaskar" har utformat en final till första akten, som har en byggnad, omväxling och stegring, som är förvånande säkert gjord efter de bästa mönster i fransk opéra comique.⁹⁾ Detta enligt Ragnar Hyltén-Cavallius.

3.

Senaste uppförandet var 1977 i Uppsala Universitet. Inför en fullsatt aula gjorde den nära 100 personer stora ensemblen en framgångsrik uppsättning, och fick pressen att stapla superlativen.¹⁰⁾ Förutsättningarna var dock inte de bästa i aulan. De sceniska effekterna kunde lätt ha gått om intet på grund av att de flesta fick avnjuta skådespelarna från den betydligt lägre nivå parketten utgjorde. Därför fick regissören, Stig Ossian Eriksson, stilisera och låta aktörerna stå stilla långa perioder vilket gav en lyckad effekt.¹¹⁾ Musikalisk ledare var Lenart "Stöten" Äqvist, som hade en orkester på ungefär 25 personer till förfogande. Dessa bestod av nationsorkestern Hornboskapens elit samt inhyrda musiker.

⁸⁾ Hyltén-Cavallius R, *Våra "nationaloperor" och deras förebilder*, Majhälsning (Uppsala 1954) s 37

⁹⁾ Ibid.

¹⁰⁾ Brunius T, "Det odödliga spexet", Uppsala Nya Tidning 1977-05-16

¹¹⁾ Ibid.

På Södermanlands Nerikes nation har "På Madagaskar" alltid höjts till skyarna. Det står till och med inskrivet i stadgarna att endast nationen får sätta upp spexet. Förutom att det framförts i sin helhet har också valda delar sjungits under nationens aktiviteter spontant eller organiserat. Flera sånger har även tagits upp vid nationen som dryckesvisor. Både första aktens final

u tempo

Strids vind blå-ser skarp och frisk! Stridens vil-da
ba-st-lish lä-dar kamp-just nu, stridens vil-da ba-st-
lish bä-dar kamp! just nu!

och andra aktens final; /Bambu upp och bambu ner, sist i bålen intet mer/ är ordinarie bordsvisor. Hyllningssången till Uschiameja i andra akten är nationens ordinarie första bordsvisa (helan):

Län-ge le-ve vår Usch-i-a-mej-a i män-ni-sko-ä-tar-nas
land! Län-ge le-ve vår Usch-i-a-mej-a i
män-ni-sko-ä-tar-nas, ä-tar-nas land! Usch, usch, usch,
Usch-i-a-mej-a, Usch-i-a-mej-a le-ve!

Kort sammanfattning

"På Madagaskar" är en pärla bland studentspex. Det har så kunnat förbli de 116 år det funnits, främst på grund av att det vårdats och bevarats med sådan

¹²⁾ Södermanlands Nerikes Nations Sångbok, Uppsala 1979

entusiasm av Södermanland Nerikes Nation i Uppsala. En annan starkt bidragande orsak är, att den, till skillnad från många andra spex, skrevs till nyskriven musik.

I uppsatsen sägs, att det första spexet uppfördes i Uppsala 1839. Uppfördes inte spexartade lustspel långt tidigare? Svårigheten ligger i att bestämma när man först använde ordet spex om dessa verk. Att studenter uppträdde på scen innan 1839 har man klara belägg för. Och var går gränsen mellan spex och lustspel? Dessa frågor är dock värda en egen avhandling varför de här endast reflekteras över. Att "På Madagaskar" inte sattes upp mellan 1911 och 1935 saknas även säkra belägg för.

Till slut är att säga att fler borde få möjligheten att avnjuta detta unika spex.

Litteraturförteckning

Brunius Teddy, "Det odödliga spexet", Uppsala Nya Tidning 1977-05-16
Hyltén-Cavallius Ragnar, "Våra nationaloperor och deras förebilder", Majhälsning, Uppsala 1954

Lellky Åke, "Studentspex", Sohlmans musiklexikon, 2 upplagan, Stockholm 1979

Wetterstrand Nils E, "På långfärd med madagaskariter", Majhälsning, Uppsala 1951

Widstrand Carl Gösta, "En bruksanvisning", Majhälsning, Uppsala 1977
Madagaskarbladet, hörande till skivan På Madagaskar utgiven av Rakka Records

Åhlén Åke, "Forsman Carl August", Sohlmans musiklexikon, 2 upplagan, Stockholm 1979

originalnoter

originalpartitur

Södermanland Nerikes Nations Sångbok, Uppsala 1979

För välgörande ärendet gifver
Södermanlands-Nerikes nation
med beröget biträde ä Uppsala teater

Kittebarnet.

Lustspel i 2 akter af Aug. Blanche
Personer.

Konjander gammal rik ungherr.

Kattong grosshandlare.

Annanda hans fru.

Bällin ung melare.

Ahlenberg Konjanders systerson.

Charlotte syrnammeli.

Tri Walström Konjanders hushållerska.

En betjent hos Kattong.

En sköterska.

(Scenen ä i Stockholm)

På Madagaskar.

Stor opera i 2 akter af
Personer.

Uchiameja, drottning.

Puttapercha hennes dotter.

Radamuffe, stormovitscherus konung.

Alfo, öfverste prest.

Pluffe, öfverhofmemmisko godane.

Å la Bonheur, pansman, botanist.

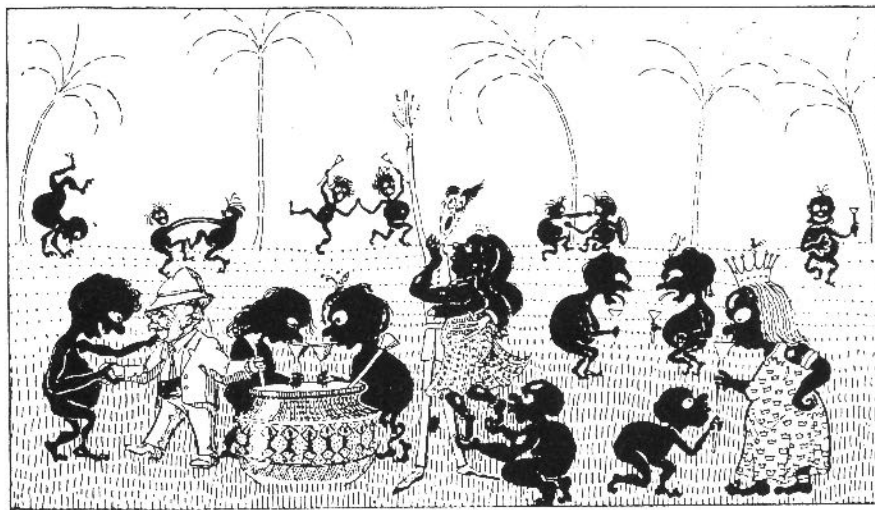
Rapp, svensk, f. d. student.

En härald, hudsafdragare,

Memmiskoätare och moritasher
af båda könen.

"STRIDSVIND: BLÅSER: SKARP: OCH: FRISK!"

BAMBU UPP OCH BAMBU NERI...

"På Madagaskar"

— Om uppsättningen 1977

av Hans Franzén

Så här började det.

I november 1975 fick jag ett brev av Seniorföreningens ordförande Sven G Svenson, där han föreslog en uppsättning av På Madagaskar som Nationens bidrag till Universitetsjubileet 1977.

Visst hade vi hört talas om På Madagaskar (bl a genom snapsvisorna) och visst hade man lekt med tanken att den skulle återuppföras. Men hur i all sin dar skulle det kunna gå till?

Fanns det folk som kunde sjunga?

Kunde intresset finnas för de stora ideella ansträngningar som skulle krävas för att genomföra ett sådant här projekt? Vi kunde ju i alla fall försöka!

Artikelförfattaren och Christer Multan provar de nyknutna bastkjolarna i den Stavenowska trädgården.

I februari kallade jag ett antal personer med anknytning till nationen för att diskutera möjligheterna. Entusiasmen var stor och vi bildade en liten kommitté bestående av 5—6 personer och började smyga igång arbetet.

Stig-Ossian Ericsson hade lovat att regissera, Lennart Åqvist var villig att dirigera och spexets musikaliska och textmässiga kvalitet var hart när oslagbar. Grundförutsättningarna fanns alltså och aulan bokades för den 14, 15, 16 och 17 maj 1977.

Lars "Pocket" Andrén och Göran Carenbäck tog ansvaret för kör, orkester och solister. Agnetha Rosenborg började bekymra sig för dräkter och smink och Jocke Larson grubblade över scenens utseende. Denna kommitté träffades några gånger under våren och drog upp riktlinjerna för projektet. "Karaktären på uppsättningen skulle vara 1800-tal, så som vi trodde att det såg ut vid urpremiären — fast större och bättre. Det skulle bli den bästa uppsättningen av På Madagaskar som någonsin gjorts."

Mot slutet av vårterminen började sökandet efter några som kunde sjunga de utomordentligt svåra solistrollerna.

Det stod från början klart att vi inte skulle finna *alla* sex solister inom Nationens gränser, men målet var så många som möjligt. Thomas Ridaeus, den gamle Hornboskaparen, men vid den här tiden verksam vid Nordiska Afrikainstitutet (vilket ju passade bra), tog rollen som Radamuffo. Gluffo skulle Pocket själv vara och det passade också bra. Det vet alla som känner Pocket. Alla toner passade också Pocket, utom möjligtvis en. Det vet alla som hörde föreställningen. Från Smålands kom Förste kurator emeritus Ville Kock och gjorde en strålande Rapp. En annan gammal Förste kurator, men från Kalmar, var örebroaren! Staffan Rydén. Han gjorde en lysande A la Bonheur. En tredje gammal Förste kurator var Nils-Göran Gotlander, den djupa basen från Gotlands. En självklar Uffo. Gunnar Backman från GH hade på den tiden Uppsalas högsta och vackraste tenorstämman. Se där hade vi en Guttapercha. Nu återstod bara drottning Uschiameja. Jag minns att vi satt nere vid mittenbordet i puben en eftermiddag och diskuterade detta över en pilsner.

Hur i helskotta skulle vi få tag på en Uschiameja?

Vi var fast förvissade om att Uschiameja skulle vara tenor och sådana växer sannerligen inte på trän. Göran Carenbäck gjorde för säkerhetens skull en rutinkontroll i klaverutdraget. Men där fanns ingen Uschiameja. Nej just det, Uschiameja är en talroll — små insatser men mycken gloire. Det ansågs passa mig och saken var klar.

Under höstterminen började "ragningen" av folk till orkestern, kören, sömnad, scenen och målning.

Organisationen växte med Mart Maandi och Johan Gembel som startade en avdelning för information och samhällskontakt (läs reklam). Åke Blix skulle leda målningsarbetet, Bosse Insulander det ljus tekniska och Christer Multan det finansiella och biljettekniska. Det gjordes upprop i aktuellt om körsångare, musiker, statister, sömmerskor, sminköser, scenarbetare, snickare, målare och biljettrivare.

I februari började solisterna repetera och ett 15-tal flickor att knyta bastkjolar och sy dräkter. Kören och orkestern repeterade redan och tillverkningen av spjut, sköldar och kulisser var i full gång. Torsdagar och söndagar var tornrummet, trapphallen och festsalen reserverade för Moritasker och Madagaskariter. Vid den här tiden var ett 90-tal personer inblandade i projektet.

Det är märkligt vad många oväntade förmågor som dök upp när det blev dags. Arkadien, Triangeln och Stavenowska visade sig inhysa grundämnen till en 25-mannaorkester. Talanger som en gång spelat i skolorkestrarna i Strängnäs, Örebro och Nyköping men de senaste åren ägnat sig helt åt grogg, pilsner och Antiteque.

De gamla skolfiolerna dammdes av och under Stötens magnifika ledning blev det underbar musik.

Körsångarna strömmade till och blev snart varse att Stridsvind och Uschiameja var så väl längre som långsammare än de hittills hade trott. Men vackrare. Än så länge hade kör, orkester och solister övat separat. Men så en söndag i slutet av april föll pusselbitarna på plats. Orkester och ensemble repade samman i festsalen. Då förstod vi att det här var något alldeles särskilt. När Staffan

Från Pocket, Stöten och Boken. Längst till höger sitter Dan Andersson och repeterar sin enda replik.

Rydén sjöng: "Låt oss glömma döödens hoot . . .", då var saken klar. Närmare 4 000 biljetter såldes till de fyra föreställningarna. Publiken applåderade, Upsala Nya skrev fint och framgången var i det närmaste total. Det finansiella resultatet blev 25 000 kr plus, varav 15 gick till skivinspelningen och 10 till det utmärkta kalas som avhölls efter sista föreställningen.

När så allt var nedpackat och moritaskerna spolat av sig, hade Herman Fricke dukat upp ett smörgåsbord av sällan skådat slag i kommittérummet.

Skinkor, korvar, pastejer och stekar. "Det bästa palmervinet" i form av isade snapsflaskor för självservering vilket var mycket uppskattat. I festsalen stod dukat för 110. Stridsvind och Uschiameja sjöngs i rätt tempo — hela natten — uppblandat med många extranummer.

När morgonen blev till dag fanns ingenting längre kvar av Madagaskar. Stämmorna låg i sin trälåda, fonden ihoprullad och ensemblen skingrades. Det är väl just det som är så fantastiskt med en sådan här företeelse. Det finns liksom inte längre kvar — tills man 10 år senare plockar fram noterna, samlar ihop sångare, orkester m m och börjar repetera . . . Då är alltihopa där igen — för några dagar.

När morgonen blev till dag . . . Till vänster syns bl a Ville Kock i vit kostym. I soffan sitter Mikael Karlsson, Stig Ossian Ericsson och Johan Gembel. Bakom honom ridåhållaren Peter Kierkegaard och Lars Hallgren gestikulerar. Knästående ljukschefen Insulander.

Arkadien — ett femtioårsminne

av Åsa Lindqvist Reuterswärd

Vintern 1937 väcktes jag varje vardagsmorgon när pålarna, som Arkadien skulle vila på, slogs ned med regelbundna "dong". Jag gick i läroverket och skulle iväg till morgonbönen, så det kom väl inte olägligt för mig. Talgoxarnas ivriga filande var ljudligare än annars den våren, tyckte jag. Som om de ville överrösta bygglarmet. Den gamla lekplatsen bebyggdes nu. För mig, som vuxit ifrån gungor och bollspel, var det mer spännande med ett studentbostadshus.

Bygget hade kommit igång fort nog efter vissa preludier. Den 14 november 1936 hade nationsfullmäktige enhälligt antagit förvaltningsdirektionens förslag. På en pampig bild i Majhälsning 10/1937 s 5 ser man fullmäktige i frack studera byggnadsmodellen. Byggherre var alltså Södermanlands-Nerikes Nation, enkannerligen dess (som man då tyckte ständige) skattmästare Jonas Samzelius, huvudentreprenör var Anders Diös och som arkitekt verkade Artur von Schmalense. Man hade i Uppsala redan erfarenhet av studentbostadsbyggnad, delvis inspirerat utifrån. Men det var något nytt, som nu växte fram på det student-sociala området och som snabbt utvecklades. Jonas Samzelius var den store

Arkadien (S:t Larsg. 6 B) 1936.

Arkadien från gårdssidan, 1987.

pionjären i Sverige. I augusti 1935 sände han vykort från Cambridge (Kings and Clare Colleges): "Kanske det här är en lämplig förebild?" och från Paris (Fondation Hellénique): "Eller skola vi kanske taga detta till förebild. Hur som helst så få vi i början av september hugga i." Gotik eller nyklassicism? Ingetdera blev det. Det blev Arkadien, ett barn av sin tid.

Byggnaden växte snabbt. I mars 1937 hissades taklagskransen, med en väldig studentmössa i centrum, och det firades med en stor fest på Nationen för de i bygget engagerade. När höstterminen började var huset inflyttningsklart. Tredje våningen avsattes för studentskor, i övrigt skulle hyresgästerna vara manliga studenter.

"Arkadien", det vackra namnet fick huset för att det på gårdssidan försågs med en arkad, en arkitektonisk-romantisk utsvävning, en idé från England. Denna pelargång kanske inte kom att uppfylla de drömda funktionerna. Under krigsåren, som snart följde, blev den upplagsplats för ved; bistra vintrar och avspärningar nödvändiggjorde det. Men några kräftskivor hann den få uppleva. Så småningom tjänade dess bortre hörn mest som uterum med kaffeplats för fru Randing, den duktiga överstäderskan. Hon basade för laget studentstäd, som varje morgon tog itu med obäddade sängar etc. Fru Randing (man sa så då) kunde behöva den extra favören, för hennes lägenhet nere i farstun var verkligen inte stor; hon bodde där med man och liten dotter. Arkaden var tänkt att i framtiden fortsätta vidare fram mot nationshuset, som en medeltida korsgång, lämpad för djupa samtal. En vidare sträckning nedför S:t Larsgatan av bostadslängan skulle följa eftersom behovet växte och ekonomin tillät. (Skiss i Majhälsning 10/1937 s 36). Men här kom krigsutbrottet och lade sin hämsko.

Som det nu är sluter vinkelbyggnaden kvarteret mot norr och har sin huvudentré mot S:t Larsgatan. Denna fick en portalomfattning i marmor och däröver sitter nationens dubbelvapen i kalksten, bådadera en gåva av chefen för Yxhults Stenhuggeriaktiebolag i Kumla, C A Carlén, som också generöst skänkt marmor och kalksten i övrigt. Den rymliga entréhallen fick så sitt vackra, grönådriga golv. Detta, som så småningom sjönk betänkligt, trots pålningarna, förefaller nu stabiliserat. Men hur har man kunnat komma på idén att i sen tid måla den hiskliga gröna färgen på väggarna? Den slår ju ihjäl allt annat grönt i närheten, såväl på golvet som i den utblick mot trädgården, som är så fint tänkt. Också en vädjan till hembygden om hårdbränt tegel till arkadens golv resulterade i en gåva, denna gång från disponenten för Valla-Katrineholms tegelbruk, Oscar Grönkwist. Dessa är dock numera utbytta mot banalare men kanske starkare plattor men båda våra landskap har velat vara med!

Varför står inte den stora urnan kvar i hallen? Och vart tog soluret, en gåva från Södermanlands-Nerikes Gille i Stockholm, vägen? Det hade placerats på en på byggplatsen tillvaratagen rest av en profilerad sandstenspelare. Se bild i Majhälsning 11/1938, s 41. I vintras stod där i alla fall en snöskulptur som ersättning.

Tidens tand har gnagt också här. Slitaget är hårt. Studentgenerationer växlar snabbt och ständigt nya årgångar flyttar in efter dem som lämnat. Att piskbalkongerna snart blev solaltaner, med det söderläget och den utsikten ("över slätten och stadens alla torn", skriver Jonas Samzelius, när han är som mest lyrisk!), är väl inte att förvåna sig över. Men tråkigt är det, när de ser ut som förrådsutrymmen. Men det är förhoppningsvis mera tillfälligt.

Att det alltid varit eftertraktat att få ett rum här är förstaeligt. Själv har jag inte haft anledning att ställa mig i kön, jag hade ju utsikten mot alltsammans. Men varit i Arkadien har även jag . . .

Länge leve vår 50-åring!

Fram till år 1960 hade Arkadien bäddsoffor av "rättfallemodell". Om mer eller mindre fatala fångster finns många berättelser — sanna och osanna. Här bädden i uppfällt skick i studentskerum modell 1959.

Ett nationsmonument

Tacktal vid Majmiddagen 1974

av Sune Carlsson

En liden förklaring. För en tid sedan, när jag sorterade gamla papper, hittade jag ett brev av den 2 maj 1974 från Astrid Claesson. Det var skrivet med anledning av Majmiddagen dagen innan. Det var ett mycket älskvärt och smickrande brev med en vädjan att jag borde låta trycka det tacktal, som jag som inspektor hade hållit vid middagen. När vi någon tid därefter träffades igen, lovade jag att uppfylla hennes önskan, men det har aldrig blivit av. Nu skall jag emellertid göra ett försök. Men det är inte så lätt att med ledning av några "stolpar" försöka rekonstruera ett tal, som hölls för tretton år sedan.

Kära Landsmaninnor och alla Ni andra!

Långa middagar och tråkiga föreläsningar har det goda med sig, att man hinner tänka på en massa saker, som man annars aldrig har tid att fundera på. Idag har jag suttit och tänkt på Albert Memorial — det där anskrämliga monumentet i Kensington Gardens mitt emot Albert Hall — som Ni säkerligen har sett, när Ni varit i London. Den förste som tänkte på Albert Memorial bör väl ha varit dess skapare George Gilbert Scott, och han blev Sir George på kuppen. Tänk, att kunna bli adlad därför att man åstadkommit något så anskrämligt. När man ser det tror man nästan att man är i Östberlin. Byggnadsstyrelsens arkitekter måste bli gröna av avund, när de betraktar gräsligheten.

Förr i tiden rökte jag en piptobak som hette "Prince Albert", och varje gång jag kom till London, brukade jag besöka Albert Memorial som en liten gård av tacksamhet. Jag tyckte det var trevligt att titta på den gubbe, som varit förbunden med så många njutningsrika stunder. Sedan några år röker jag "Three Nuns", men de finns inte på någon Memorial, vad jag vet.

Vad jag suttit och funderat på nu under middagen har varit, om inte Albert Memorial skulle passa bra som Nationsmonument här ute i parken utanför nationshuset. Det är klart att det med sina granittrappor, marmorfriser, pelare och krokanliknande överbyggnad — 175 fot högt — blir litet svårt att få att passa in i den här miljön. Det får ju inte slå ihjäl vare sig Erik Gustaf Geijer eller Gustavianum. Man kan inte heller bara flytta monumentet från Kensington Gardens till universitetsparken. Det måste naturligtvis anpassas till den nya situationen. Ett nationalmonument och ett nationsmonument är ju inte samma sak.

De förändringar som närmast måste vidtagas är för det första att alla figurerna, som nu pryder marmorfrisen ovanför granittrapporna, måste bort. De föreställer en massa för landsmaninnorna och landsmännen helt ovidkommande personer: arkitekter, kompositörer, konstnärer, poeter och annat löst folk. I stället bör det bli marmorbilder av alla, som varit

klubbmästarinnor och biträdande klubbmästarinnor under min tid som inspektor. De skall dansa runt frisen spritt nakna med blommor i håret. Det är ju det härliga med monument, att man kan önska sig allt möjligt i marmor, som man inte vågar önska sig i verkligheten!

För det andra måste figurerna, som sitter i de fyra hörnen alldeles ovanför marmorfrisen, och som symboliserar Asien, Afrika, Australien och Amerika, ersättas med motsvarande symboler för Veteranföreningen, Trikadien, Örebrokarolinarna och Nyköpingsvännerna. Precis hur dessa skall se ut vet jag ännu inte, och jag är mottaglig för förslag under aftonens lopp.

För det tredje skall naturligtvis den 14 fot höga statyn av prinsgemålen väck. Nu står han där ovanför marmorfrisen mellan fyra pelare med katalogen för 1876 års världsutställning i händerna. Det verkar ju litet otidsenligt. Han bör utbytas mot en vaxbild av Förste Kurator, som håller sista numret av Majhälsning i handen. Eftersom vi har en ny Majhälsning och en ny Förste Q varje år, så föreslår jag vax, som är lätt att smälta om.

För det fjärde tycker jag att takvalvet över statyn, som nu verkar litet ödsligt, måste prydas på något sätt — och här kommer jag till mitt allra djärvaste förslag. Där vill jag hänga upp Hornboskapen med alla deras cymbaler, trumpeter och basuner. Vi vet ju av erfarenhet att Hornboskapen mot slutet av middagarna brukar få problem med tyngdlagen, och att de då måste splittra sina krafter mellan musikutövning och stödverksamhet. Det skulle de nu slippa, och de skulle helt kunna ägna sig åt tutandets fröjder. "Freude durch Kraft!"

För det femte och allra sist kommer jag till själva höjdpunkten. Den stora kroken på Albert Memorial kröns av ett kors. Även om jag förstår att teologerna skulle vilja ha det kvar, så tycker jag det vore orättvist gentemot de nationsmedlemmar, som tillhör andra fakulteter. Men vad skulle vi kunna ha i stället? Det har jag suttit och funderat på under efterrätten. Ett tag var jag inne på att vårt nationsmonument skulle kunna krönas av en klocka liknande den som Fortnum & Mason har utanför sin handelsbod på Piccadilly. Den har ett klockspel, som spelar varje hel timme, samtidigt som en liten lucka öppnas, ur vilken Mr Fortnum och Mr Mason träder ut och bockar sig för varandra. Men en nation, där aldrig något hänt på utsatt tid, kan ju inte gärna ha en klocka på sitt monument. Jag tycker därför att vi skall strunta i själva klockan men behålla klockspelet och själva klockhuset. Där inne skulle Inspektor kunna förvaras, och hans kulle träda ut till klockornas klang — inte varje hel timme utan bara en gång per år — just nu när Majmiddagen är slut, och han skulle bocka sig först till höger och till vänster, som jag gör, och sedan rakt fram, och sedan skulle han fatta sitt vinglas så här och säga:

"Tack för maten!"

In Memoriam

I äldre Majhålsningar tog minnesrunorna en ganska stor plats. Av olika skäl tunnade de ut för att nästan helt försvinna. Inom seniorsföreningens styrelse har detta diskuterats och kontentan är att det inte finns något principiellt mot minnesrunor. Detta är också redaktörens uppfattning. I och för sig tog runorna en hel del plats men i gengäld innehöll de också en mängd nationshistoria som inte finns på annat håll.

Minnesrunor tas tacksamt emot gällande sådana som stått nationen och seniorsföreningen nära och de skall handla i huvudsak om detta och inte aktiviteter på andra områden. I detta sammanhang vill jag nämna att vi gärna vill ha hjälp med upplysningar till listan över avlidna landsmän. Sedan många år är listan i stort sett ett enmansverk och det är Sven Frigell, Uppsala, som står för den. Hjälp gärna till med komplettering. Tala med Sven Frigell, Redaktören eller Nationen.

* * *

Årets lista innehåller en hedersledamot nämligen **Dag Wirén**, född och uppväxt i Fjugesta i Närke, örebrostudent. Tonsättare och som sådan vald till hedersledamot. Blev installerad och ställde t ex snällt upp med devis till hornboskapens skiva, men har väl i övrigt inte haft så stark anknytning till nationen.

Nationens äldste landsman **Harald Hagendahl** medverkade i förra numret av Majhålsning och var som framgår där aktiv på flera sätt inom nationen, med i seniorsföreningen sen många år. Andra medlemmar är **Gustaf Adolf Johanson**, sång- och musikanföreläsare ht 1921, medlem av förvaltningskommittén ht 24—vt 25, OD-ist, "imposant vikingakung" — Grågar — i spexet *Båten till Grekland*, 1926, vald senior 1930, vidare **Carl Hulth**, vald senior 1925, nationens bibliotekarie ht 25-ht 27, mycket aktiv landsman, som upprättade tryckta förteckningen över landsmännen 1927 och som också gett mycket läsvärda bidrag till Majhålsning, hans kåserade bibliografi "En gök om gökar" i *Majhålsning* 1981 och 1982 visar mästaren i bibliografisk akribi och eminent kunskap om nationen, en sann senior och flitig deltagare i seniorsföreningens aktiviteter; till sist kan nämnas ständiga medlemmarna sedan många år **Ragnar Sobel**, **K G Lagerfelt** och **Lennart Malmros**.

Maria Helander kom att få dubbla perioder på nationen, dels som student och dels som gift med Inspektör — Dick Helander. Det anges särskilt när hon valdes till senior att detta inte berodde på rollen som inspektörs hustru utan av egen kraft. **Lars Wrigstad** var Förste kurator 1942—43. Sist och yngst bland nationsaktiva kommer så **Staffan Giertz**, yngre bror till Per och som sin bror aktiv på nationen. Han blev fanbärare, kårmarskalk, recentiorsförman för att sen fortsätta i stipendienämnden. Död i MS efter flera års sjukdom.

R.I.P.

Redaktören

Avlidna landsmän

Död	Wirén, Dag Ivar	Helander, Anna Maria Eugenia, f Pettersson	Född
19/4 1986	Wirén, Dag Ivar	Helander, Anna Maria Eugenia, f Pettersson	15/10 1905
/4 1986	Högman, Lars G V	Reiner, Olov (Olle) Åke	9/10 1952
4/5 1986	Lundberg, Gunnar Wilhelm	Hulth, Carl Johan	17/4 1903
22/5 1986	Hagendahl, Karl Oskar Harald	Lagerfelt, Israel Karl-Gustav Eugène, friherre	31/8 1889
28/7 1986	Giertz, Nils Staffan	Sobel, Ragnar Petrus	6/3 1940
29/9 1986	Ekdahl, Selma Margareta (Greta)	Hartzell, Karl Arne	10/1 1907
30/9 1986	Wrigstad, Lars Erik	Johansson, Gustaf Adolf	6/10 1913
4/10 1986	Sandström, Ebba Ulrika Louise, f Betjemann	Ordell, Judit Kristina	21/7 1923
24/10 1986	Helander, Anna Maria Eugenia, f Pettersson	Olovson, Thore Gudmar	20/9 1900
/11 1986	Reiner, Olov (Olle) Åke	Palmi, Karl Harald Kristian	5/5 1918
6/11 1986	Hulth, Carl Johan	Lundblad, Alfhild Kristina, f Lundsten	5/9 1902
11/12 1986	Lagerfelt, Israel Karl-Gustav Eugène, friherre	Helgstrand, Gustaf Adolf	21/11 1909
16/1 1987	Sobel, Ragnar Petrus	Holmbäck, Ruth, f Jernberg	17/7 1897
4/1 1987	Hartzell, Karl Arne	Malmros, Gustaf Lennart Vilhelm	5/7 1909
7/2 1987	Johansson, Gustaf Adolf		11/7 1900
/2 1987	Ordell, Judit Kristina		23/6 1896
13/2 1987	Olovson, Thore Gudmar		20/7 1904
16/2 1987	Palmi, Karl Harald Kristian		7/6 1904
15/2 1987	Lundblad, Alfhild Kristina, f Lundsten		2/1 1895
14/3 1987	Helgstrand, Gustaf Adolf		13/10 1893
4/4 1987	Holmbäck, Ruth, f Jernberg		1/3 1894
15/4 1987	Malmros, Gustaf Lennart Vilhelm		28/11 1925

Södermanland Nerikes ekonomi under 1986

av Andre Kurator Mikael Borg

Landsmän/maninnor, tillåt mig presentera nationens ekonomi för 1986.

Precis när man tyckte sig behärska alla rutiner och sociala plikter . . .

Precis när man tänkte lätta lite på slipsen och luta sig tillbaka en sekund . . .

. . . precis då var det dags att göra bokslut.

Ett år med nationens ekonomi går fort, det är en del av charmen. En annan del av charmen är att omsättningen ökar från år till år. Detta år omsatte nationen 7,2 milj kr. Inkomstbringande faktorer var: terminsavgifter (500'), restaurangen (410'), helgkaffe (20'), söndagsmiddag (13').

För att kunna hålla låga, acceptabla priser subventionerade nationen aktiviteter som gasque, tisdagsträffar och fredagsmiddag. Lunchen kunde även i år drivas utan förlust.

Tunga investeringar har i år gjorts: biblioteket har totalrenoverats, gamla musikrummet har fått en ordentlig ansiktslyftning, pubgolvet har lagts om och fläktarna helrenoverats.

Vissa av utgifterna har förvaltningsdir tagit mot att de i sin tur höjt nationens hyra från 260' till 350'.

Andra stora kostnader för nationen är t ex sociala avgifter, SN-aktuellt, materialinköp (ex kopiator, kassa-apparat), städkostnader, teleavgifter, datakörning etc.

Nationen hade ett bra år 1986. Därför passade vi på att skriva av en del av landsmännens obetalda räkningar (fortfarande en fordran). Vi kunde också gå in med en ansenlig summa pengar för att täcka förvaltningsdir förlust på enhet A (dvs nationskvarteret).

Pengar har, till följd av duktiga ämbetsmän, flutit in i så jämn ström att förväntade investeringar kunnat göras och räkningar kunnat betalas i god tid. Trots tunga renoveringar och kostnader kunde nationen göra en vinst på 12' kr under 1986.

Under ett sådant här år är det en fröjd att vara andre kurator och jag är glad och tacksam för det år jag haft ämbetet.

Från Vår till Vår

av Förste Kurator Annika Risberg

Värdagjämning. Takdropp på Kuratorsexpeditionen från Nationshustakets smältande snösamlingar. Tiden är kommen då ett av livets alla år skall memoreras i Majhälsningen. I samma takt som skivtallriken två trappor ned snurrar på Antitequet, blixtrar minnena förbi:

Våren hade då kommit lite längre. Jan Gustavsson, nyvald Tredje Kurator och jag kramade lyckliga om varandra. Kuratorslobbyingen på VFN:s vårfest hade gett utdelning. 2 Q Mikael Borg bjöds även under höstterminen det höga nöjet att kumpera ihop med två landsmän, bördiga från den i år 800-års jubilerande staden.

Våren blev som alltid i Uppsala ytterst intensiv. En initiativrik yngling vid namn Björn Johansson berikade dessutom Nationsverksamheten ytterligare

I Filmias och Thalias tjänst. Rune Waldecrantz och Stig Ossian Ericsson installeras som hedersledamöter.

med Studentradioarrangemang, Jubileumsantiteque (15 år!) och en Studentcarneval. Undertecknad stoppade C-uppsatsarbetet på hyllan och arbetade under hela maj heltid med att som cortegechef ansvara för densamma.

Men innan allt blev sommarsol och Carnevalsyra skulle ladsmännen frysa med fru Valborg. Silluncherna intogs inomhus och det var en lisa att få värma lockarna med studentmössan, och sedan efter bästa förmåga galoppera ned till Nationen. Högtidslandskapet har på senare år för den invigde blivit en av denna helgs höjdpunkter. Uppslutningen var total och kommentarerna bubblande lika praktfullt som Operan porlade i puben. Dagen efter väcktes alla tungt slumrande studenter av en oväntad solkaskad. Snabbt byttes nattsärken mot Majmiddagsstassen, som den rutinerade redan morgonen innan hängt fram. De traditionellt välsmakande rätterna guldkantades kring borden av förnämliga gäster. Förste Kurator Staffan Heidenberg bjöd den Wibergska kannan till de båda Hedersledamöterna installandus: Stig-Ossian Ericsson och Rune Waldencranz. FN-ambassadören Jan Mårtensson delade ut ett av honom nyligen instiftat stipendium till Anna Karin Holm, och David Zetterstads väcklingande krönika föranledde som sig bör många generade skratt. Två förklädda kuratorer emeritii anförde majsången, innan stor dramatik utbröt några kvarter bortom Eklundshof. En av lastbilschaufförerna körde vid Pollacksbacken förbi övriga exercisvänner, och tvingades sedan till stojiga middagsgästers ivriga påhejningar vända på en minimal skogsstig . . . Väl hemma igen bjöd Nationens gossar på ett enastående roligt pilsnerspex. Någon vecka senare var det dags att leka charterresa med hyrbussar. Denna gång styrdes kosan till Nyköping och alla kuratorerna, utom en var överlyckliga över att få återse sin kära hembygd.

14 starka män hade tidigare länsat sparbössan och lämnat landet för Nylands Nations Årsfest i Helsingfors. Några reserapporter finns ej tillgängliga, men herrarnas tysthetslöften var inte mycket värda då lika många Nyländskor på Vårbalsdagen anlät, och förväntansfullt blickade upp mot Arkadiens fönster. Klubbmästarinnan bekräftade i talet till mannen, allas misstankar, och sedan var allt ett flimmer av frackar och skimrande strass.

Nationens sommarrestaurang tog snart över verksamheten och detta markerades med att puboraklet Olle Bodin tillsammans med övriga ikläddes kollektiv turkos klädsel i stället för valfri. Att 14-julifirandet detta år inföll på en måndag minimerade knappast deltagarantalet. Bussarna hade denna gång genom en omvälvande metamorfos sammansmält i en stor fin Saganbåt, som förde alla sommarbruna Södermanland-Nerkingar till Wiks slott. Klubbmästarparet Klas Elm och Peter Altefelt hade kvällen innan tuktat oss nya kuratorer till fruktat tungt (Smålands bord . . .) förberedelsearbete. Salen skimrade som ett hav av gurlanger, flaggor, blommor i tricolorens färger. Festen kulminerade sedan i landsfisketävling, nattbad och frisläppandet av två ytterst snurriga fångar.

På vårterminens sista Landskap hade mycket nytt blod börjat pumpas in i Ämbetsmannakåren. Då de flesta recentiorer i september irrat färdigt bland inskrivningspapper och framsträckta kuratorshänder, rymde hela staben av nya Nationsaktiva till Eda Barnkoloni för kongressövningar. Mellan rollspel, matlagning, stordiskussioner och värdräffar hann eleverna med att både leka

chickenrace och spöken. Recentiorsmottagningen under förmannen Lars Millbergs dogmatiska ledning höll nästan på att spränga Nationshusets väggar. Lyckligtvis var en stor del av verksamheten förlagd utomhus med guidning, musik, överraskningar och ruggiga tentamina i Universitetshuset.

Min egen yrkesutövning präglades till en början av en snudd på hysterisk städmani. Överallt fann jag skåp och vrår att rota bland. Nationskvarterets f d vaktmästare Kalle Ström skakade bekymrat på huvudet, och för att lugna honom lite bjöd vi äntligen till kalas: "Kallegasque". Ett litet försök att visa honom hur mycket han har betytt (och fortfarande betyder) för oss. Nationen överlämnade en silverpjäs, den numera kända Kallekannen, som ett minne av bl a alla kreativa gemensamma kaffestunder.

Ingen skall emellertid tro att recentiorerna lät sig nöja med mottagningens enkla ärtsoppa och pannkaka. På Recentiorsgasquen strömmade de återigen till som en hord egyptiska gräshoppor, och århundradets största spexensemble slogs om utrymmet på den skraltiga, men alltid så förvånansvärt funktionella scenen.

Scenen är för övrigt något som har brukats flitigt under det gångna året. Höstterminen lystes upp av något så fantastiskt som urpremiär på "Lucidor then olycklige" av Fredrik Lindström, teaterdirektör emeritus(!) Publiken imponerades stort av det begåvade och initerade manuset, vilket gestaltades förnämligt av bl a Allan Scharf. Per Aschan som nu har ansvaret för Nations-teatern presenterade i februari en underbar fars av Feydeau, och några veckor senare var det dags för svart dramatik med Lorcas "Bernardas hus". Denna gång var regiarbetet med stor framgång lagt på entreprenad till Katarina Warholm.

Södermanlands-Nerikes Nation har länge varit en av de drivande teaternationerna i Uppsala. Det är oerhört glädjande att se med vilken energi medlemmarna producerar allt från seriösa framföranden till smått vansinniga, men alltid välarbetade spex. Applåderna dånar i festsalen, undantaget Herrmiddag och Damsupé.

Höstens Herrmiddag kan sammanfattas i det stormande hav, sjöörvarflickorna inledningsvis välkomnade herrarna med. Mången butelj svingades och ingen vill väl längre minnas det myteri som senare utbröt och tvingade den veka kaptenen på knä. Mer harmonisk var emellertid Damsupén. Vackra flickor i klädsamma huvudbonader sjöng schlager, skrattade och åt lax. Herrarna försökte sig på någon religiös parodi, vilken jag med all rätt inte minns mycket av.

Innan kuratorerna av bryggerier blev ivägglurade på Ölprovarkurs, till Åland av alla ställen, skulle husets dörrar öppnas för alla kära seniorer. Vilken dag! Restauratör Hermann Fricke bjöd som vanligt på en otroligt delikat middag och Nationens, av Bengt Nilsson, alldeles nystartade storband fick taket att nästan lyfta. Många yngre landsmän som äntligen efter intensiva kampanjer hade lyckats hitta vägen till eftersläppet, gjorde stora ögon då Harald Rydberg demoniskt dunkade staven, för att demonstrera trappmarsch med destination: pytten.

Nationsteater ht 86 o vt 87: Lucidor then olycklige (överst), Feydeau samt (nederst) Lorca.

Seniorerna tackade dagen efter sin lyckliga stjärna att de inte längre var aktiva Nationsmedlemmar. Detta var nämligen den högtidliga dagen för Södermanland-Nerikes Olympiska spel (SNOS). Under fanor tågade vi sedan tappert ned till Studenternas idrottsplats och dess djävulska 400 meters lopp, precisionskrävande bocciaklot och förrådiska längdhoppssålar.

På höstterminens andra ordinarie Landskap, när Mikael Åstrand, Nyköping blev vald till ny Andre Kurator förverkligades tesen att alla goda ting är tre . . . Ledningen berikades nu med en riktig popidol som redan samma kväll visade prov på sin exklusiva förmåga att personligt leva sig in i olika musikstilar. Rekord i pusskalas blev det även när det nya klubbmästarparet Ann Nyström och Mikael Halápi fann varandra i livbojen. Då inga presumtiva hedersledamöter lästs på vårterminens sista Landskap, kunde ingen installeras på Gåsmiddagen. Orderna glänste ganska fint i alla fall, och gästerna överraskades efter Klas Elms krönika om "den riktigt roliga terminen", av ett mycket uppskattat spex. Bland gästerna syntes bland andra två representanter från vår vännation, den Blekingska, i Lund. Varav den ene tog hem segern i Programnämndens tidigare samma dag mycket lyckade Gåsmarsch.

Vid den här tidpunkten på året vidtog en intensiv kommunikation med Förvaltningsdirektion, stengruvor och målerifirmor. Resultatet är i dag ett ytterst funktionellt och lika vackert klinkergolv i restaurangen, en intressant pubingång och ett ljust fräscht, nyrenoverat Gamla Musikrum. Det sistnämnda erhöll även under hösten, tack vare en generös donator, helt ny möbelomklädnad samt nya golvlampor och gardiner.

När höstterminen var som mörkast, flydde Uppsalas alla kuratorer till Internordiskt seminarium i Helsingfors. Dagarna rusade iväg och plötsligt hade vi kommit hem, valt vårterminens nya ämbetsmän, besökt Oscars "La cage aux folles" samt samlat alla Nationens teatervänner till sharader, middag och julspele.

Luciagasquen som numera med smoking och uringat är en av årets mest sofistikerade tillställningar slog deltagarrekorde. Bland traditionella programpunkter som Nationskörens skönsjungande Luciatåg, hade några nya grepp smugit sig in. Snavsvisor anfördes av Ulf Vickström från en soptunna(!) och Nationens spexflickor framförde med succé pupspexet på Nationens lilla scen, dvs i Restaurangen.

Efter julklappsutdelning, slattstädning och sång av bibliotekarie Kerstin Berglund på Arbetsfesten, vinkade alla tårögt farväl av varandra . . . för att sedan några veckor senare åter stråla samman.

Januari var en omtumlande månad, med ett vitt-varr av hantverkare lurandes i alla hörn. När den alternativa verksamheten "projekt stenkul" äntligen var över, var det nog fler än Brunte som drog en lättadens suck. Årets snärking Staffan Stjernholm gjorde i alla fall tillsammans med Nils Andersson sitt bästa för att muntra upp vilsna pubbesökare. Vilken skatt har väl inte nationen i dessa musicerande gossar!

IF Trikadien fyllde 30 år och firade detta med stor baluns. Festsalen fylldes av myllrande, mulliga mansröster som sjöng vågade visor och berättade galna

idrottshistorier. Mer hemma kände jag mig nog då på Hotell Uplandia och terminens kongress. Iklädda nyss uppackade Nationströjor förde kuratorerna med säker hand funktionärerna genom Nationshistoriens och det praktiska livets irrgångar. Tisdagsvärdarna fick sedan sin första prövning med en invasion av fyra galna gotlänningar. Kärlek uppstod och telefonkontakten med "Di sma undar jardi" är nu enligt Andre Kurator oroväckande intensiv . . .

Mikael Borg beviljades ansvarsfrihet då han visat att Nationen under det gångna året varit lika populär som, bl a det recentiorslockande, ryktet säger. I år slapp däremot alla på Recentiorsmottagningen sitta i knät på varandra, och även honnören serverades efterrätt. På recentiorsgasquen visade de små liven prov på stor skådespelartalang, och landsmännen roades kungligt. *)

Men nationslivet är inte enbart fest och glamour. Varje dag ses t ex flitiga studenter vandra upp till Stavenowska huset och det nyligen färdiginredda biblioteket med läsplatser, vackra bokhyllor, nytt TV-rum m m. En arkivarie har anställts för att efter Robert Axner fortsätta inbindning, uppdatering m m, samt så arbetar nu en speciell kommitté med att efter bästa förmåga modernisera stadgarna så att de bättre passar verkligheten. Nationskören och Hornboskapen har i några veckor lämnat noterna för att med penslar och färg hedra tornrummet, och i Festsalen står en splitterny flygel och väntar på musikanter. Den invigdes av Eijnar Haglund på den stora kulturdagen den 1 mars.

Nationen gästas även med jämna mellanrum av prominenta personer som Knut-Christian Gröntoft, Kaj Pollack, Gabriel Romanus, Anna Wahlgren m fl och varje söndag visas underbara filmer i vår provisoriska "biosalong".

För några veckor sedan lämnade 3 Q Janne verksamheten, för en mycket attraktiv tjänst i Stockholm. I några dagar svävade Nationen i ovisshet, innan ordningen återställdes med Mats Läckgren som tillförordnad vikarie.

Nu bläddrar alla längtande i sina almanackor. Bland stundande höjdpunkter kan nämnas arbetet med vårt stolta spex På Madagaskar, Kamratmöte, Inspektorstallation på Majmiddagen, Vårfest i Botanska trädgården, Grillparties i Triangeln, Brännbollsturneringar, solstunder på gräsmattan . . .

Ute vråker snön ned, men varför misströtsta? I restaurangen gräddas väfflor-na frasiga och Rutger Sernander nickar menande från sin upphöjda position, att snart är det faktiskt vår.

*) Nationens Marsgasque fastställdes detta år efter omtumlande diskussioner till Nyköpings Gästabud. Något som spensexemplet utan skrupler nonchalerade. Istället visades hisnande intriger kring Stockholms blodbad, helt i linje med Upsalienisk logik.

Nya spex skapas: *Stockholms blodbad* (ovan) och gamla kommer igen: *På Madagaskar-förberedelser* (nedan).

Nationens ämbetsmän och nämnder under läsåret 1986—1987

(ht = höstterminen 1986, vt = vårterminen 1987).

<i>Inspektor:</i>	Prof. Tom Saldeen
<i>Proinspektor:</i>	Prof. Leif Lewin
<i>Förste Kurator:</i>	Annika Risberg
<i>Andre Kurator:</i>	Mikael Borg ht
	Mikael Åstrand vt
	Jan Gustavsson
<i>Tredje Kurator:</i>	Mats Läckgren, fr mars -87
<i>Skattmästare:</i>	Jur.kand. Gunnar Ekman
<i>Bibliotekarie:</i>	Åsa-Mia Eriksson ht
	Wilhelm Behrman vt
<i>Klubbmästare:</i>	Peter Altefelt ht
	Klas Elm ht
	Ann Nyström vt
	Mikael Halåpi vt
<i>Utskänningsförestånd:</i>	Hermann Fricke
<i>Musikansförare:</i>	Nils Andersson
<i>Sångansförare:</i>	Ulf Wickström ht
	Per Göran Forsberg vt
	Per Göran Forsberg ht
<i>Krönikör:</i>	Kerstin Karlsson vt
	Jesper Tiberg ht
<i>Nationsfotograf:</i>	Ulrika Wennergren vt
<i>Kärmarksalk:</i>	Birgitta Folkesson-Welch ht
	Frédéric von Arnold vt
<i>1:e fanbärare:</i>	Frédéric von Arnold ht
	Jan Stockfors vt
<i>2:e fanbärare:</i>	Jan Stockfors ht
	Jakob Bäcklund vt
<i>HB:s anförare:</i>	Göran Karlsson
<i>Redaktörer:</i>	Cecilia Blomqvist ht
	Ellinor Wallman
	Katarina Einarsson vt
<i>Internationell sekr:</i>	Christopher Folkesson-Welch ht
	Catarina Blomqvist vt
<i>Recentiorsförman:</i>	Lars Millberg ht
	Jakob Bäcklund vt
<i>Nämndsekreterare:</i>	Ann Nyström ht
	Kristina Larsen vt
<i>Stipendiesekreterare:</i>	Åsa Högman ht
	Elisabeth Corell vt
<i>Teaterdirektör:</i>	Per Aschan
<i>Tisdagsvärdar:</i>	Katarina Einarsson ht
	Kerstin Karlsson ht
	Martina Carlsson ht
	Mikael Meyer ht
	Magnus Sjöberg vt
	Maria Stockhaus vt
	Lars Sjödelius vt
	Annika Otterstedt ht
<i>Torsdagsvärdar:</i>	Claes Bruhn ht
	Maria Stockhaus ht
	Madeleine Bauge vt
	Heléne Pettersson vt
<i>Restaurangvärdar:</i>	Mikael Åstrand ht
	Mikael Halåpi ht
	Martina Carlson vt
	Hans Nyström vt

Helgkaffevårdar:

Cecilia Alström ht
Ann-Charlotte Forsberg ht
Christina Pettersson ht
Lars Millberg ht
Anna Delin vt
Jan Fagerström vt
Susana Martinez-Campos vt

Söndagsmiddagsvårdar:

Camilla Thorén vt
Lars Heilborn ht
Mats Läckgren ht
Kerstin Karlsson vt

Fredagsmiddagsvårdar:

Mikael Meyer vt
Patrick Moser ht
Gustaf Skördeman ht
Peter Kornakiewicz vt
Per Stähle vt

Antetiquevärd:

Jan Boudrie ht
Gustaf Skördeman vt

Idrottsförman:

Kerstin Hörnsten

Närradioförmän:

Peter Kornakiewicz ht
Per Stähle ht
Staffan Jonsson vt
Lars Åkvist vt

Nationsnämnden:

Förste Kurator
Andre Kurator
Tredje Kurator
Nämndsekreteraren
Ulf Wickström ht
Klas Elm ht
David Zetterstad
Anders Heidenberg
Stefan Holmér
Pia Stålnäbb
Niklas Wörmann
Peter Altefelt
Mikael Haläpi
Ann Nyström vt
Per Göran Forsberg vt

Programnämnden

Förste Kurator
Andre Kurator
Tredje Kurator
Programsekreterare Ulf Kristersson ht
Programsekreterare Claes Bruhn vt
Peter Westerling
Charlotte Göterfelt
Cecilia Blomqvist ht
Catarina Gezelius
Carin Månsson
Carina Hansson
Frédéric von Arnold
Urban Nilsson
Eva Sievert vt

*Nationsfullmäktige:
Stipendienämnden:*

Ledamöterna i NN och PN
Förste Kurator
Stipendiesekreteraren
Karin Lundkvist
Anna Rudén
Lars-Ola Lundquist
Frédéric von Arnold
Susana Martinez-Campos
Elisabeth Corell
Jakob Bäcklund
Thomas Jansson

Biblioteks nämnden:

Bibliotekarien
Andre Kurator
Ann Nyström
Ann Tiber
Iwi Westin
Kristina Berlin
Lars Sjödelius
Garlef Krassny
Jan Fagerström
Lena Lupin-Johansson
Roine Johansson
Per Göran Forsberg
Stefan Lilja
Förste Kurator
Eva Sievert ht
Peter Westerling ht
Mikael Åstrand ht
Stefan Isaksson ht
Jan Stockfors ht
Lars Millberg ht
Kerstin Hörnsten ht
Anna Delin
Helene Pettersson
Maria Stockhaus
Per Stähle
Fredrik Widemo
Susana Martinez-Campos vt
Jakob Bäcklund vt
Elisabeth Hansson vt
Richard Jakob vt
Christina Krassny vt
Christina Linder-Aronsson vt
Magnus Sjöberg vt

* * *

Förvaltningsdirektion:

Skattmästaren
Förste Kurator
Andre Kurator
Överläkare Nils-Brage Nordlander
Univ.dir. Gunnar Wijkman
Redovisningschef Bo Lindquist
1:e länsass. Bjarne Forss
David Thorberg
Håkan Olovsson
Skattmästaren A
Förste Kurator A
Andre Kurator A
Överläkare Nils-Brage Nordlander (ordf.) A
Chefsäkl. Bengt-Georg Gilmark A
Avd.dir. Algot Bengtsson A
Univ.dir. Gunnar Wijkman A
1:e antikvarie Orvar Starbäck
Redovisningschef Bo Lindquist A
Bankdir. Lennart Nordén
Jur.kand. Karin Johansson
Fil.dr. Sven G Svenson
Kanslichef Ingemar Ögren
Bankdir. Anders Lundell
Dir. Bo Eklöf
Prof. Tom Saldeen, Inspektor
Maria Nordin (Up. Kommuns representant)

*Stiftelsen Södermanland-Nerikes
Nations studenbostäder. Styrelse.
(A = Arbetsutskott)*

Nationsföreningar

IF Trikadien
Ordförande:
Sekreterare:

Staffan Stjernholm
Åke Eriksson

HB:s Vänner
Ordförande:
Sekreterare

Lennart Åqvist
Stig Holmquist

Wasaloppsorden
Ordförande:
Sekreterare:

Sten Åkerlund
Ulf Johansson

Vännerna från Nyköping
Ordförande:

Lars Sjödélius

Torshälla-Eskilstuna Kamratförening
Ordförande:

Ann-Charlotte Forsberg

Södertälje förening, Telge Tokar
Ordförande:
Sekreterare:

Eva Ekström
Torbjörn Nilsson

Vännerna från V. Sörmland
Ordförande:

Hans Nyström

Vi från Stan
Ordförande:
Sekreterare:

Ulrika (Kicki) Wennergren
Stefan Isaksson

Strängnäs-föreningen
Ordförande:

Carina Hansson

Örebroföreningen
Ordförande:

Åsa Malmros

HB:s Musikanförelare:

Nils Andersson

HB:s Anförare

Göran Karlsson

Medlemskap i

SÖDERMANLANDS-NERIKES NATIONS SENIORFÖRENING

får du lätt genom att sätta in 30 kr (ständig medlem 250 kr)
på föreningens postgiro nr 25906-9

FÖR DENNA BLYGSAMMA AVGIFT FÅR DU:

- Årsskriften MAJHÄLSNING som kommer ut lagom till Valborgsmässoftandet
- Kallelse till KAMRATMÖTE i maj vart femte år och till ÅRSFEST andra lördagen i oktober övriga år
- Nationens tidning AKTUELLT som kommer med sex nummer om året

FÖRENINGEN FÖR "ENVAR SOM ÄR INTRESSERAD AV OCH ÖNSKAR FRÄMJA FÖRENINGEN OCH NATIONENS VERKSAMHETER"